

คำนำ

เอกสารหลักสูตรอบรมแบบ e-Training หลักสูตรศิลปะ ระดับประถมศึกษา เป็นหลักสูตรฝึกอบรมภายใต้โครงการพัฒนาหลักสูตรและพัฒนาครู และบุคลากรทางการศึกษาโดยยึดถือภารกิจและพื้นที่เป็นฐานด้วยระบบ TEPE Online โดยความร่วมมือของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เพื่อพัฒนาผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการขององค์กร โดยพัฒนาองค์ความรู้ ทักษะที่ใช้ในการปฏิบัติงานได้อย่างมีคุณภาพ โดยใช้หลักสูตรและวิทยากรที่มีคุณภาพ เน้นการพัฒนาโดยการเรียนรู้ด้วยตนเองผ่านเทคโนโลยีการสื่อสารผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต สามารถเข้าถึงองค์ความรู้ในทุกที่ทุกเวลา

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าหลักสูตรอบรมแบบ e-Training หลักสูตรศิลปะ ระดับประถมศึกษา จะสามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ทั้งนี้เพื่อยังประโยชน์ต่อระบบการศึกษาของประเทศไทยต่อไป

สารบัญ

คำนำ	1
หลักสูตร “ศิลปะ ระดับประถมศึกษา”	3
รายละเอียดหลักสูตร	4
คำอธิบายรายวิชา	4
วัตถุประสงค์	4
สาระการอบรม	5
กิจกรรมการอบรม	5
สื่อประกอบการอบรม	5
การวัดผลและประเมินผลการอบรม	5
บรรณานุกรม	6
เค้าโครงเนื้อหา	7
ตอนที่ 1 หลักสูตรและสาระการเรียนรู้	11
ตอนที่ 2 การจัดการเรียนรู้	16
ตอนที่ 3 แผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	49
ตอนที่ 4 สื่อและแหล่งการเรียนรู้	54
ตอนที่ 5 การวัดและประเมินผล	58
ใบงานที่ 1	69
ใบงานที่ 2	70
ใบงานที่ 3	71
ใบงานที่ 4	72
ใบงานที่ 5	73

หลักสูตร
ศิลปะ ระดับประถมศึกษา

รหัส TEPE-55120

ชื่อหลักสูตรรายวิชา ศิลปะ ระดับประถมศึกษา

วิทยากร

ผศ.ทินกร บัวพูล

ผศ.สุกัญญา ทรัพย์ประเสริฐ

โรงเรียนสาธิตแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเนื้อหา

1. นางจิตรา	สิริภูบาล
2. นายพิชัย	วงศ์กลม
3. ผศ.ดร.ศักดิ์ชัย	หิรัญรักษ์
4. รศ.ดร.ปุณณรัตน์	พิชญ์ไพบูลย์
5. รศ.ดร.ณรุทธ์	สุทนต์จิตต์
6. ผศ.สุกัญญา	ทรัพย์ประเสริฐ
7. นางสาวอัปสร	พกุลานนท์

รายละเอียดหลักสูตร

คำอธิบายรายวิชา

หลักสูตรและสาระการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนตามมาตรฐานการเรียนรู้ สื่อและแหล่งเรียนรู้ การวัดและประเมินผล

วัตถุประสงค์

เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมสามารถ

1. เข้าใจหลักสูตรและสาระการเรียนรู้ศิลปะ ทั้ง 3 สาระ จนสามารถอธิบายเป้าหมายสำคัญ และลักษณะการเรียนรู้เพื่อการบรรลุเป้าหมายได้
2. ประยุกต์ใช้ความรู้ความเข้าใจในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนศิลปะ ดนตรี และ นาฏศิลป์ในระดับชั้นประถมศึกษาได้
3. เข้าใจปัจจัยและองค์ประกอบพื้นฐานการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ และสามารถอธิบายการ ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ การบริหารหลักสูตร ในหัวข้อการวางแผนการจัดการเรียน การเขียนแผนจัดการเรียนรู้ การจัดการการวัสดุอุปกรณ์ วิธีสอน ฯลฯ
4. ประยุกต์ใช้ความรู้ความเข้าใจในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนศิลปะ ดนตรี และ นาฏศิลป์ได้
5. เข้าใจคุณลักษณะของผู้เรียน ตามมาตรฐานการเรียนรู้ที่ปรากฏในหลักสูตรการศึกษาขั้น พื้นฐาน ฉบับปรับปรุง ปี พุทธศักราช 2552 และวิธีการนำไปใช้ในการเรียนการสอนตาม สภาพจริง
6. เข้าใจในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนศิลปะ ดนตรี และนาฏศิลป์ เพื่อให้เกิด คุณลักษณะตามหลักสูตรได้
7. เข้าใจคุณค่า ความสำคัญ ของสื่อและแหล่งเรียนรู้ และการนำสื่อมาใช้ในการจัดการ เรียนรู้ที่เหมาะสม
8. ใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้ในการเรียนการสอนได้อย่างเหมาะสม
9. เข้าใจหลักเกณฑ์ และวิธีการประเมินผลการจัดการเรียนรู้ตามแนวหลักสูตรการศึกษาขั้น พื้นฐาน ฉบับปรับปรุง ปี พุทธศักราช 2552 และวิธีการนำไปใช้ในการเรียนการสอนตาม สภาพจริง
10. ออกแบบการประเมินผลการจัดการเรียนรู้ และนำไปใช้ได้จริงในชั้นเรียน

สาระการอบรม

- ตอนที่ 1 หลักสูตรและสาระการเรียนรู้
- ตอนที่ 2 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้
- ตอนที่ 3 การพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนตามมาตรฐานการเรียนรู้
- ตอนที่ 4 สื่อและแหล่งเรียนรู้
- ตอนที่ 5 การวัดและประเมินผล

กิจกรรมการอบรม

1. ทำแบบทดสอบก่อนการอบรม
2. ศึกษาเนื้อหาสาระการอบรมจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์
3. ศึกษาเนื้อหาเพิ่มเติมจากใบความรู้
4. สืบค้นข้อมูลเพิ่มเติมจากแหล่งเรียนรู้
5. ทำใบงาน/กิจกรรมที่กำหนด
6. แสดงความคิดเห็นตามประเด็นที่สนใจ
7. แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้เข้ารับการอบรมกับวิทยากรประจำหลักสูตร
8. ทำแบบทดสอบหลังการอบรม

สื่อประกอบการอบรม

1. บทเรียนอิเล็กทรอนิกส์
2. ใบความรู้
3. วีดิทัศน์
4. แหล่งเรียนรู้ที่เกี่ยวข้อง
5. กระดานสนทนา (Web board)
6. ใบงาน
7. แบบทดสอบ

การวัดผลและประเมินผลการอบรม

วิธีการวัดผล

1. การทดสอบก่อนและหลังอบรม โดยผู้เข้ารับการอบรมจะต้องได้คะแนนการทดสอบหลังเรียนไม่น้อยกว่า ร้อยละ 70
2. การเข้าร่วมกิจกรรม ได้แก่ ส่งงานตามใบงานที่กำหนด เข้าร่วมกิจกรรมบนกระดานสนทนา

บรรณานุกรม

ทีศนา เขมมณี. (2545). ศาสตร์การสอน. กรุงเทพฯ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2552). ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย

หลักสูตร TEPE-55120 ศิลปะ ระดับประถมศึกษา

เค้าโครงเนื้อหา

ตอนที่ 1 หลักสูตรและสาระการเรียนรู้

เรื่องที่ 1.1 ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ

เรื่องที่ 1.2 หลักสูตรและสาระการเรียนรู้ทัศนศิลป์ ระดับประถมศึกษา

เรื่องที่ 1.3 หลักสูตรและสาระการเรียนรู้ดนตรี ระดับประถมศึกษา

เรื่องที่ 1.4 หลักสูตรและสาระการเรียนรู้ นาฏศิลป์ ระดับประถมศึกษา

แนวคิด

ทัศนศิลป์ ดนตรี และนาฏศิลป์ เป็นศาสตร์ของการรับรู้ฝึกฝน และการแสดงออกเพื่อถ่ายทอดความคิดจินตนาการและทักษะความสามารถตามลักษณะของแต่ละสาขาวิชา การถ่ายทอดมักนำเสนอสาระควบคู่ไปกับอารมณ์ความรู้สึกที่สร้างสรรค์ขึ้นให้มีความงดงาม น่าสนใจ สามารถกระตุ้นให้ผู้ชมเกิดความอารมณ์และความรู้สึกคล้อยตาม ดังนั้นการจัดการเรียนรู้ให้บรรลุเป้าหมายในศาสตร์นี้จึงจำเป็นต้องให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติ และแสดงผลงานให้ปรากฏแก่สังคม

วัตถุประสงค์

1. ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจหลักสูตรและสาระการเรียนรู้ศิลปะ ทั้ง 3 สาระ จนสามารถอธิบายเป้าหมายสำคัญ และลักษณะการเรียนรู้เพื่อการบรรลุเป้าหมายได้
2. ผู้เรียนสามารถประยุกต์ใช้ความรู้ความเข้าใจในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอน ศิลปะ ดนตรี และนาฏศิลป์ในระดับชั้นประถมศึกษาได้

ตอนที่ 2 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้

เรื่องที่ 2.1 การออกแบบเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนรู้

เรื่องที่ 2.2 ตัวอย่าง การจัดหน่วยการเรียนรู้ โครงการสอนระยะยาว และแผนการจัดการเรียนรู้

แนวคิด

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้จัดจะต้องรู้และเข้าใจองค์ประกอบและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรม เพื่อนำข้อมูลมาใช้ในการออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอน รวมทั้งการนำกิจกรรมไปใช้ในการสอนอย่างเป็นระบบ

วัตถุประสงค์

1. ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจปัจจัยและองค์ประกอบพื้นฐานการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และสามารถอธิบายการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ การบริหารหลักสูตร ในหัวข้อการวางแผนจัดการเรียนรู้อ การเขียนแผนจัดการเรียนรู้ การจัดการการวัสดุอุปกรณ์ วิธีสอน ฯลฯ
2. ผู้เรียนสามารถประยุกต์ใช้ความรู้ความเข้าใจในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนศิลปะ ดนตรี และนาฏศิลป์ได้

ตอนที่ 3 การพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนตามมาตรฐานการเรียนรู้

เรื่องที่ 3.1 คุณลักษณะของผู้เรียน ตามมาตรฐานการเรียนรู้ที่ปรากฏในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ฉบับปรับปรุงปีพุทธศักราช 2552

เรื่องที่ 3.2 แนวทางและวิธีการนำไปประยุกต์ใช้ตามสภาพจริงในชั้นเรียน

เรื่องที่ 3.3 ตัวอย่างเครื่องมือสำหรับประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของสาระทัศนศิลป์

แนวคิด

การพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียน ตามมาตรฐานการเรียนรู้ ผู้สอนจะต้องรู้และเข้าใจคุณลักษณะของผู้เรียน ตามมาตรฐานการเรียนรู้ที่ปรากฏในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ฉบับปรับปรุง ปี พุทธศักราช 2552 และสามารถประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับลักษณะเนื้อหาและกิจกรรมตามสภาพจริงในชั้นเรียนได้

วัตถุประสงค์

1. ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจคุณลักษณะของผู้เรียน ตามมาตรฐานการเรียนรู้ที่ปรากฏในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ฉบับปรับปรุง ปี พุทธศักราช 2552 และวิธีการนำไปใช้ในการเรียนการสอนตามสภาพจริง
2. ผู้เรียนสามารถประยุกต์ใช้ความรู้ความเข้าใจในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนศิลปะ ดนตรี และนาฏศิลป์ เพื่อให้เกิดคุณลักษณะตามหลักสูตรได้

ตอนที่ 4 สื่อและแหล่งเรียนรู้

เรื่องที่ 4.1 ความหมาย ลักษณะ และประโยชน์ของสื่อและแหล่งเรียนรู้ในการจัดการเรียนรู้ศิลปะ ดนตรีและนาฏศิลป์

เรื่องที่ 4.2 การใช้สื่อและแหล่งการเรียนรู้ในการจัดการเรียนรู้ศิลปะ ดนตรีและนาฏศิลป์อย่างเหมาะสม

เรื่องที่ 4.3 ตัวอย่างทั้ง 3 สาระ

แนวคิด

สื่อและแหล่งเรียนรู้เป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ในการนำมาใช้ ต้องมีความรู้ความเข้าใจบริบทของสาระและการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียนเพื่อให้การใช้งานเหมาะสม และมีประสิทธิภาพสูงสุด

วัตถุประสงค์

1. ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจคุณค่า ความสำคัญ ของสื่อและแหล่งเรียนรู้ และการนำสื่อมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสม
2. ผู้เรียนสามารถใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้ในการเรียนการสอนได้อย่างเหมาะสม

ตอนที่ 5 การวัดและประเมินผล

เรื่องที่ 5.1 การวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้

เรื่องที่ 5.2 กระบวนการวัดและประเมินผล

แนวคิด

การวัดและประเมินผลเป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ทุกชั้นตอน และนำมาสรุปตอนสุดท้าย เพื่อให้ผู้เกี่ยวข้อง ทั้งผู้เรียนและผู้สอนทราบระดับผลสำเร็จจากการเรียนรู้ จึงต้องคำนึงถึงครอบคลุม แม่นยำ มีวิธีการวัดและประเมินที่หลากหลาย และต้องใช้อย่างเหมาะสมไม่เบียดบังเวลาที่ใช้ในการเรียนรู้ของผู้เรียน

วัตถุประสงค์

1. ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจหลักเกณฑ์ และวิธีการประเมินผลการจัดการเรียนรู้ตามแนวหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ฉบับปรับปรุง ปีพุทธศักราช 2552 และวิธีการนำไปใช้ในการเรียนการสอนตามสภาพจริง
2. ผู้เรียนสามารถออกแบบการประเมินผลการจัดการเรียนรู้ และนำไปใช้ได้จริงในชั้นเรียน

ตอนที่ 1 หลักสูตรและสาระการเรียนรู้

เรื่องที่ 1.1 ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ

เป้าหมายสำคัญของการจัดการเรียนรู้ศิลปะ คือ ต้องการพัฒนาผู้เรียนให้มีจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ มีความซาบซึ้งในคุณค่าสุนทรียภาพและความงดงามของศิลปะ สามารถถ่ายทอดและชื่นชมความงามทางศิลปะได้ นอกจากนี้ยังต้องการให้ผู้เรียนมีความเข้าใจเรื่องราวทางศิลปวัฒนธรรมที่เป็นมรดกตกทอดจากอดีตและวิวัฒนาการมาเป็นศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยในปัจจุบัน หลักสูตรได้แบ่งเนื้อหากิจกรรมเป็น 3 สาระ ได้แก่

1. สาระทัศนศิลป์
2. สาระดนตรี
3. สาระนาฏศิลป์

แต่ละสาระมีเนื้อหาเรื่องราว 4 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 พื้นฐานการแสดงออกทางศิลปะตามลักษณะและธรรมชาติของแต่ละสาระ ในระดับประถมศึกษา มักใช้วิธีการเรียนรู้ทฤษฎี หลักการ และวิธีการแสดงออกผ่านการปฏิบัติ บางครั้งเรียกเนื้อหาสาระส่วนนี้ว่า **ศิลปะปฏิบัติ** เป็นส่วนที่ช่วยพัฒนาร่างกาย ระบบประสาทสัมผัสต่างๆ ที่เชื่อมกับความคิด จินตนาการ

ส่วนที่ 2 เป็นเรื่องของสุนทรียภาพ ความซาบซึ้งความงาม เป็นส่วนที่ช่วยพัฒนาอารมณ์ความรู้สึก ในส่วนนี้เรียกว่า **สุนทรียศาสตร์**

ส่วนที่ 3 เป็นการวิเคราะห์ วิพากษ์ วิจัยศิลปะ เป็นกระบวนการพัฒนาทางสติปัญญา ประกอบด้วย การรับรู้ เชื่อมโยง สังเคราะห์และถ่ายทอดออกมาเป็นคำพูด หรือข้อเขียนเชิงบรรยาย วิพากษ์ และอาจรวมถึงการตัดสินคุณค่าของผลงาน ในส่วนนี้เรียกว่า **ศิลปะวิจารณ์**

ส่วนที่ 4 เป็นส่วนที่ให้ผู้เรียนได้เข้าใจและเห็นคุณค่าของงานศิลปะในเชิงสังคม หรือความสืบเนื่องโยงใยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันซึ่งมักใช้คำว่า มรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาสากล ในส่วนนี้เรียกว่า **ประวัติศาสตร์ศิลป์**

ดังนั้น ในแต่ละสาระจึงประกอบด้วยเนื้อหากิจกรรมทั้ง 4 ส่วน คือ ศิลปะปฏิบัติ สุนทรียศาสตร์ ศิลปะวิจารณ์ และประวัติศาสตร์ศิลป์ บูรณาการผสมผสานให้เป็นเนื้อเดียวกันโดยมีสัดส่วนที่แตกต่างกันตามวัยและระดับชั้นของผู้เรียน

สรุป

หลักสูตรสาระการเรียนรู้ศิลปะ สามารถแบ่งเนื้อหากิจกรรมเป็น 3 สาระ คือ สาระทัศนศิลป์, สาระดนตรี และสาระนาฏศิลป์ ซึ่งเนื้อหาทั้ง 3 กิจกรรมจะประกอบไปด้วย 4 ส่วน ได้แก่ ศิลปะปฏิบัติ ซึ่งเป็นการแสดงออกทางศิลปะผ่านทางร่างกาย,สุนทรียศาสตร์ เป็นการเรียนรู้เกี่ยวกับความงามทางศิลปะ, ศิลปวิจารณ์ คือการบรรยายถึงคุณค่า ข้อดี ข้อด้อย ของงานศิลปะ และประวัติศาสตร์ศิลป์ เป็นการเรียนรู้เรื่องราว ความเป็นมาของศิลปะ

เรื่องที่ 1.2 หลักสูตรและสาระการเรียนรู้ทัศนศิลป์ ระดับประถมศึกษา

หลักสูตรแกนกลางขั้นพื้นฐานปีพุทธศักราช 2551 กำหนดให้ทัศนศิลป์อยู่ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สาระที่ 1 มี 2 มาตรฐาน คือ

มาตรฐาน ศ 1.1 สร้างสรรค์งานทัศนศิลป์ตามจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ วิเคราะห์ วิพากษ์ วิจัยคุณค่างานทัศนศิลป์ ถ่ายทอดความรู้สึก ความคิดต่องานศิลปะอย่างอิสระ ชื่นชม และประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

มาตรฐาน ศ 1.2 เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างทัศนศิลป์ ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม เห็นคุณค่างานทัศนศิลป์ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และสากล

มาตรฐานแต่ละข้อมีตัวชี้วัดชั้นปีเป็นตัวกำกับแนวทางการจัดการเรียนรู้ ดังนั้นการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียนจึงต้องมีเนื้อหาครบถ้วนตามที่ระบุไว้ในตัวชี้วัดของแต่ละระดับชั้น

มาตรฐาน	จำนวนตัวชี้วัดทัศนศิลป์						
	ป.1	ป.2	ป.3	ป.4	ป.5	ป.6	รวม
1.1	5	8	10	9	7	7	46
1.2	1	2	2	2	2	3	12
รวม	6	10	12	11	9	10	58

หมายเหตุ รายละเอียดของเนื้อหาละตัวชี้วัดของแต่ละระดับชั้น ศึกษาจากหนังสือหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

สรุป

หลักสูตรสาระการเรียนรู้ทัศนศิลป์ ได้ถูกกำหนดให้เป็นหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน หรือในระดับประถมศึกษา ซึ่งหลักสูตรสาระการเรียนรู้ทัศนศิลป์ ได้มีการกำหนดตัวชี้วัดทัศนศิลป์ไว้อย่างชัดเจน ซึ่งประกอบไปด้วยมาตรฐาน 2 มาตรฐาน คือ 1) ผู้เรียนสามารถสร้างสรรค์ ถ่ายทอดจินตนาการความรู้สึกลงบนงานทัศนศิลป์ และวิจารณ์คุณค่างานทัศนศิลป์ได้ 2) ผู้เรียนมีความเข้าใจคุณค่า และความสัมพันธ์งานทัศนศิลป์ ระหว่างวัฒนธรรมไทย และสากล

เรื่องที่ 1.3 หลักสูตรและสาระการเรียนรู้ดนตรี ระดับประถมศึกษา

หลักสูตรแกนกลางขั้นพื้นฐานปีพุทธศักราช 2551 กำหนดให้ดนตรี อยู่ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สาระที่ 2 มี 2 มาตรฐาน คือ

มาตรฐาน ศ 2.1 เข้าใจและแสดงออกทางดนตรีอย่างสร้างสรรค์ วิเคราะห์ห้วงพากษ์ วิจาร์ณคุณค่าดนตรีถ่ายทอดความรู้สึก ความคิดต่อดนตรีอย่างอิสระ ชื่นชม และประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

มาตรฐาน ศ 2.2 เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างดนตรี ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม เห็นคุณค่าของงานดนตรีที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และสากล

มาตรฐานแต่ละข้อมีตัวชี้วัดชั้นปีเป็นตัวกำกับแนวทางการจัดการเรียนรู้ ดังนั้นการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียนจึงต้องมีเนื้อหาครบถ้วนตามที่ระบุไว้ในตัวชี้วัดของแต่ละระดับชั้น

มาตรฐาน	จำนวนตัวชี้วัดดนตรี						
	ป.1	ป.2	ป.3	ป.4	ป.5	ป.6	รวม
2.1	5	5	7	7	7	6	37
2.2	2	2	2	2	2	3	13
รวม	7	7	9	9	9	9	50

สรุป

หลักสูตรสาระการเรียนรู้ดนตรี ประกอบไปด้วยมาตรฐาน 2 มาตรฐาน คือ 1) ผู้เรียนเข้าใจ และสามารถแสดงออกทางดนตรีอย่างสร้างสรรค์ รวมถึงการวิจารณ์คุณค่างานดนตรีได้ 2) ผู้เรียนมีความเข้าใจคุณค่า และความสัมพันธ์งานดนตรี ระหว่างวัฒนธรรมดนตรีไทย และดนตรีสากล

เรื่องที่ 1.4 หลักสูตรและสาระการเรียนรู้ นาฏศิลป์ ระดับประถมศึกษา

หลักสูตรแกนกลางขั้นพื้นฐานปีพุทธศักราช 2551 กำหนดให้นาฏศิลป์อยู่ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สาระที่ 3 มี 2 มาตรฐาน คือ

มาตรฐาน ศ 3.1 เข้าใจและแสดงออกทางนาฏศิลป์ อย่างสร้างสรรค์ วิเคราะห์วิพากษ์ วิจัยคุณค่าของนาฏศิลป์ถ่ายทอดความรู้สึก ความคิดต่อนาฏศิลป์อย่างอิสระ ชื่นชม และประยุกต์ใช้ใน ชีวิตประจำวัน

มาตรฐาน ศ 3.2 เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างนาฏศิลป์ ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม เห็นคุณค่าของงานนาฏศิลป์ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และสากล

มาตรฐานแต่ละข้อมีตัวชี้วัดชั้นปีเป็นตัวกำกับแนวทางการจัดการเรียนรู้ ดังนั้นการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียนจึงต้องมีเนื้อหาครบถ้วนตามที่ระบุไว้ในตัวชี้วัดของแต่ละระดับชั้น

มาตรฐาน	จำนวนตัวชี้วัดนาฏศิลป์						
	ป.1	ป.2	ป.3	ป.4	ป.5	ป.6	รวม
3.1	3	5	5	5	6	6	30
3.2	2	3	3	4	2	2	16
รวม	5	8	8	9	8	8	46

สรุป

หลักสูตรสาระการเรียนรู้นาฏศิลป์ ประกอบไปด้วยมาตรฐาน 2 มาตรฐาน คือ 1) ผู้เรียนเข้าใจ และสามารถแสดงออกทางนาฏศิลป์ได้อย่างอิสระ และประยุกต์ใช้ใน ชีวิตประจำวันได้ 2) ผู้เรียนมีความเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างนาฏศิลป์ ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม เห็นคุณค่าของงานนาฏศิลป์ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทย และสากล

หลังจากศึกษาเนื้อหาสาระตอนที่ 1 แล้ว โปรดปฏิบัติใบงานที่ 1

ตอนที่ 2 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้

เรื่องที่ 2.1 การออกแบบเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนรู้

หลักการออกแบบ ต้องพิจารณาปัจจัยที่เกี่ยวข้อง จัดกลุ่มและเรียบเรียงเนื้อหาให้เป็นหน่วยการเรียนรู้ พิจารณาให้ครอบคลุมเนื้อหาตามที่หลักสูตรกำหนด และดูการจัดลำดับความต่อเนื่องจากง่ายไปยาก ไม่ให้เกิดความซ้ำซ้อนและความสับสน

ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนรู้ ได้แก่

- ผู้เรียน เช่น วัย ทักษะประสบการณ์ เป็นต้น
- หลักสูตร เช่น จุดประสงค์ เนื้อหา การวัดและประเมินผล เป็นต้น
- สิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐาน เช่น ห้องปฏิบัติการ วัสดุอุปกรณ์ เป็นต้น
- การบริหารจัดการ เช่น นโยบายโรงเรียน การจัดหาวัสดุอุปกรณ์ สื่อการเรียนรู้ การเก็บรักษาวัสดุอุปกรณ์และผลงาน เป็นต้น

ตัวอย่าง การออกแบบหลักสูตรรายวิชา กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สาระทัศนศิลป์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

ผู้เรียน อายุ 6 ปี สามารถแสดงสัญลักษณ์สิ่งต่างๆ จากการ วาดภาพ การปั้นได้ เช่น รูปคน รูปสัตว์ชนิดต่าง ๆ ต้นไม้ ดอกไม้ บ้าน รถยนต์ แต่ภาพที่แสดงออกมีความบิดเบี้ยว สัดส่วนต่าง ๆ ไม่ตรงความจริง ส่วนประกอบ หรือรายละเอียดบางส่วนขาดหายไป กล้ามเนื้อมือยังไม่แข็งแรง ความสนใจยังเป็นช่วงสั้น ๆ มีความกระตือรือร้นสูง ขอบเขตการรับรู้ประสบการณ์เป็นเรื่องราวใกล้ตัว มีจินตนาการสูง

หลักสูตร

จุดประสงค์ ตั้งให้ครบ 3 ด้าน คือ ด้านความรู้ความเข้าใจ และด้านทักษะกระบวนการศึกษาจากมาตรฐานและตัวชี้วัดหรือเนื้อหาที่กำหนดไว้ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ศึกษาจากที่กำหนดไว้ในหลักสูตร

เนื้อหาที่กำหนดไว้ในตัวชี้วัด : สร้างงานทัศนศิลป์โดยทดลองการใช้สีด้วยเทคนิคง่ายๆ /วาดภาพระบายสีภาพธรรมชาติตามความรู้สึกและบอกความรู้สึกได้/ทักษะพื้นฐานการใช้วัสดุอุปกรณ์ สร้างงานทัศนศิลป์/รู้จักรูปร่าง ลักษณะ และขนาดของธรรมชาติสิ่งแวดล้อมรอบตัว/ระบุงานทัศนศิลป์ที่พบเห็นในชีวิตประจำวัน

ผู้สอนต้องแปลงเนื้อหาจากหลักสูตรดังกล่าวให้เป็นกิจกรรมศิลปะที่ชัดเจนเป็นรูปธรรม และผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ไม่ยากหรือง่ายจนเกินไป

สิ่งอำนวยความสะดวก : ห้องปฏิบัติการ มีอ่างน้ำทำความสะอาด มีโต๊ะเรียนร่วมกันเป็นกลุ่ม มีที่เก็บผลงาน วัสดุอุปกรณ์พร้อม ไม่มีอุปกรณ์ทางเทคโนโลยี

การบริหารจัดการ : นโยบายของโรงเรียนสนับสนุนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในห้องเรียน และกิจกรรมเสริมหลักสูตรนอกห้องเรียน โรงเรียนโดยผู้สอนเป็นผู้จัดหาวัสดุอุปกรณ์เป็นส่วนใหญ่ นักเรียนเตรียมมาบางส่วน มีที่เก็บผลงานของนักเรียนทุกคนส่งคืนปลายปี ปีละ 1 ครั้ง

การจัดหน่วยการเรียนรู้และกิจกรรมประจำหน่วยตลอดปีการศึกษา เป็นการจัดกลุ่มเนื้อหาและกิจกรรมให้เป็นระบบระเบียบ หลังจากนั้นนำมาวางโครงการสอนหรือแผนการสอนระยะยาว เป็นการนำหน่วยการเรียนรู้มาเขียนเป็นโครงการสอน ภาคต้น และภาคปลายโดยที่ผู้สอนนำเนื้อหา กิจกรรมที่วางแผนไว้มาจัดเรียบเรียงใหม่ตามความเหมาะสม ไม่จำเป็นต้องเรียงลำดับตามหน่วยที่เขียนไว้

ลำดับต่อมา คือ การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ ซึ่งมีทั้งแบบ แผนการจัดการเรียนรู้รายหน่วย และแผนการจัดการเรียนรู้รายชั่วโมง แผนการเรียนรู้รายหน่วยจะช่วยให้ผู้สอนเห็นภาพรวมของการจัดการเรียนรู้ เพราะการเขียนรายหน่วยจะไม่เขียนรายละเอียด แต่ถ้าเป็นแผนการจัดการเรียนรู้รายชั่วโมงจะนำเสนอรายละเอียดต่าง ๆ อย่างครบถ้วน

องค์ประกอบของการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้เบื้องต้น มีดังนี้

ส่วนหัวแผนการจัดการเรียนรู้ เป็นข้อมูลทั่วไปของแผนฯ เพื่อบอกให้รู้ว่าเป็นแผนฯ ของโรงเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้ สาระ ระดับชั้น เรื่องหรือหน่วย จำนวนชั่วโมง ภาคเรียนที่ ปีการศึกษา ผู้เขียนแผน

ส่วนเนื้อหา ประกอบด้วย บทนำ จุดประสงค์ของการเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ แหล่งหรือสื่อการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล และบันทึกผลการเรียนรู้

บทนำ- แสดงให้เห็นภาพรวมของกิจกรรม เขียนย่อ ๆ ว่า เป็นกิจกรรมที่ใช้เทคนิควิธีการทางศิลปะอะไร มีจุดเด่น ความน่าสนใจ.....เช่น เป็นกิจกรรมวาดภาพพระบายสี เทคนิคการขีดขีดสีเกี่ยวกับประสบการณ์ความประทับใจในช่วงเทศกาลลอยกระทง

จุดประสงค์-เขียนให้ครอบคลุม 3 ด้าน คือ ด้านความรู้ ความเข้าใจ ด้านทักษะกระบวนการ และด้านคุณลักษณะ

1) มีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับเนื้อหาซึ่งประกอบด้วยเนื้อหาที่เป็นทฤษฎีหลักการทางศิลปะ วัสดุอุปกรณ์ เนื้อหาที่เป็นขั้นตอนปฏิบัติ เนื้อหาทั่วไปที่เป็นเรื่องราวของการแสดงออก .....

เช่น มีความรู้ความเข้าใจการจัดองค์ประกอบภาพ การวาดภาพระบายสีด้วยเทคนิคการชูดสี และ
เทศกาลลอยกระทง

2) สามารถทำ หรือสร้างสรรค์ผลงานตามหัวข้อได้ .....เช่น วาดภาพระบายสีเทคนิค การ
ชูดสี หัวข้อ “ลอยกระทงประทับใจ” ได้

3) มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โดยเลือกจาก 8 คุณลักษณะที่กำหนดในหลักสูตร ที่
สอดคล้องกับกิจกรรมที่จะสอน..... เช่น มีความรับผิดชอบ มีวินัยตั้งใจเรียน รู้ จิตอาสา ช่วยดูแล
รักษาความสะอาดสถานที่และจัดเก็บวัสดุอุปกรณ์

สาระการเรียนรู้ พิจารณาจากจุดประสงค์ด้านความรู้ความเข้าใจ ระบุความรู้อะไรไว้บ้าง
เขียนขยายรายละเอียดไว้ในเนื้อหา .....เช่น การจัดองค์ประกอบภาพ (มีรายละเอียดตามความ
เหมาะสมของระดับชั้น) การวาดภาพระบายสี (มีรายการวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้งานและขั้นตอนรายละเอียด
การทำภาพด้วยเทคนิคการชูดสี) และเทศกาลลอยกระทง (รายละเอียดของเทศกาลลอยกระทง
โดยเฉพาะฉากภาพเหตุการณ์และบรรยากาศของงานลอยกระทง เพื่อให้ผู้เรียนเห็นภาพและเกิด
จินตนาการ)

หมายเหตุ บอกแหล่งอ้างอิงถ้ามีเนื้อหาจากหนังสือหรือเว็บไซต์

การจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย ขั้นนำ – ขั้นสอน – ขั้นสรุป โดยเขียนให้
สะท้อนผู้เรียนเป็นสำคัญ -ให้เด็กคิด แสดงออก ด้วยการพูด การทำ ประสบความสำเร็จและชมเชยให้
ภาคภูมิใจ ระวังก่อนนำเนื้อหาเขียนปะปนกับส่วนนี้

แหล่ง / สื่อการเรียนรู้ เป็นการระบุแหล่ง และสื่อการเรียนรู้เพิ่มเติมที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหา

การวัดและประเมินผล เขียนให้ครบถ้วน ครอบคลุมและสื่อความหมาย คือวัดอะไร วัดด้วย
วิธีใด เครื่องมือวัดประเมิน เกณฑ์การวัดประเมิน

- ความรู้ความเข้าใจ (ประเมินจุดประสงค์ข้อ 1) วิธีวัดประเมินผล เครื่องมือที่ใช้ และ เกณฑ์
การประเมิน

-ทักษะกระบวนการทางศิลปะ (ประเมินจุดประสงค์ข้อ 2) วิธีวัดประเมินผล เครื่องมือที่ใช้
และเกณฑ์การประเมิน

-คุณลักษณะอันพึงประสงค์ (ประเมินจุดประสงค์ข้อ 3) วิธีวัดประเมินผล เครื่องมือที่ใช้ และ
เกณฑ์การประเมิน

-การจัดการวัสดุอุปกรณ์

การจัดการวัสดุอุปกรณ์ทางศิลปะมี 3 ลักษณะ คือ นักเรียนจัดหาด้วยตนเอง โรงเรียน จัดหาให้ทั้งหมด โรงเรียนและนักเรียนช่วยกันจัดหา แบบที่โรงเรียนจัดหา เป็น ภาระของโรงเรียนและ ผู้สอน ถ้าจัดได้อย่างมีประสิทธิภาพจะช่วยให้การจัดการเรียนรู้มี คุณภาพ แต่ถ้าจัดได้ไม่ทัน ไม่ พอ และวัสดุอุปกรณ์ไม่มีคุณภาพ ย่อมสร้างปัญหาในการเรียนการสอนเช่นเดียวกัน ถ้าให้ผู้เรียนจัดหา ด้วยตนเอง ถ้ามีระบบการจัดการที่ดีจะสามารถกำหนดคุณภาพ ปริมาณ และเวลาการใช้งานได้ แต่ถ้า จัดการไม่ดีจะสร้างปัญหาการเรียนการสอนมาก ผลการเรียนรู้มีคุณภาพต่ำ

-วิธีการจัดการเรียนรู้

การจัดการเรียนรู้เป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ ในปัจจุบันนิยมการจัดการเรียนรู้แบบที่เน้นผู้เรียน เป็นศูนย์กลาง หรือผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งมีหลักการง่าย ๆ คือ ส่งเสริมให้ผู้เรียนคิดเปิดโอกาสให้พูด แสดงความคิดเห็น ใช้เวลาทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเอง

เทคนิคที่ผู้สอนควรใช้บ่อย ๆ คือ การตั้งคำถาม ระดับต่าง ๆ ให้ผู้เรียนคิดและตอบและควร ใช้คำถามกระจายไปทุกประเภท ทั้งคำถามระดับความรู้ความจำ ระดับการคิดวิเคราะห์ ประเมิน ตัดสิน และสรุปความกระทำ

การชื่นชมสิ่งที่คุณเรียนคิด ทำ พูดได้ตามแนวเนื้อหากิจกรรม เป็นเทคนิคที่ช่วยเสริมแรงให้ ผู้เรียนเกิดความมั่นใจ และใฝ่รู้ใฝ่เรียน และพร้อมที่จะเรียนรู้มากขึ้น

สิ่งที่ผู้สอนต้องระมัดระวัง คือ ต้องพยายามเปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสดงออกอย่าง ทัวถึง ระวัง คำพูดที่ไม่ส่งเสริมหรือปิดกั้นความคิดและการแสดงออกในสิ่งที่ดี

สรุป

การออกแบบเนื้อหา และกิจกรรมการเรียนรู้ทางศิลปะนั้น ต้องคำนึงถึงองค์ประกอบ หลายๆ ส่วน ได้แก่ ทักษะ ประสบการณ์ของผู้เรียน, หลักสูตร วัตถุประสงค์การเรียนรู้, สิ่งอำนวยความสะดวกต่าง เพื่อให้การดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้เป็นไปอย่างอิสระ และสิ่งอำนวยความสะดวกอื่นๆ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ทางศิลปะ ซึ่งต้องครอบคลุม 3 ด้านคือ ความรู้ความ เข้าใจ, ทักษะกระบวนการทางศิลปะ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์

เรื่องที่ 2.2 ตัวอย่าง การจัดการหน่วยการเรียนรู้ โครงการสอนระยะยาว และแผนการจัดการเรียนรู้

การออกแบบ และจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางศิลปะที่หลากหลาย สามารถเสริมสร้างความ
เข้าใจ และกระตุ้นจินตนาการให้ผู้เรียนแสดงออกทางศิลปะได้อย่างอิสระ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่าง การจัดการหน่วยการเรียนรู้และกิจกรรมประจำหน่วย ทั้งภาคต้น และภาคปลาย

หน่วยที่ 1 สีเส้นสร้างภาพสวย (18 ชั่วโมง) การใช้สีและวัสดุอุปกรณ์ชนิดต่าง ๆ ปรากฏ
สังเกตลักษณะและขนาดสิ่งแวดล้อม ขั้นตอนวิธีสร้างสรรค์ผลงาน

กิจกรรม ปลุกต้นไม้ให้โลก (วาดภาพพระบายสีภาพโลกที่มีต้นไม้)

กิจกรรม สัตว์โลกล้านปี (วาดภาพไดโนเสาร์ และสิ่งแวดล้อม)

กิจกรรม คุณแม่นางฟ้า (วาดภาพแม่)

กิจกรรม สวนดอกไม้ริมทางเท้า (วาดภาพพระบายสีดอกไม้ ใบไม้ บนพื้นทางเท้า)

กิจกรรม พระพุทธเจ้า (วาดภาพหุ่นนิ่ง รูปพระพุทธเจ้า ต่อเติมสิ่งแวดล้อม และพระบายสี)

กิจกรรม โลกใต้ทะเล (วาดภาพจากสัตว์ที่อาศัยในทะเล ทำพื้นหลังด้วย การพิมพ์จาก
แม่พิมพ์ขยุ่มพลาสติก)

หน่วยที่ 2 ประติมากรรม (9 ชั่วโมง)

กิจกรรม โปธิศกดิ์สิทธิ์ (ปั้นดินน้ำมัน กาวสีลงในช่องว่าง)

กิจกรรม โครงสร้างหอสูง (ประกอบ ต่อเติมไม้จิ้มให้เป็นโครงสร้างทรงสูง โดยมีเม็ดโฟมยาง
เป็นส่วนเชื่อมต่อ)

กิจกรรม มาลัยให้พ่อ (ปั้นดินน้ำมันเป็นดอกไม้ นำมาประกอบเป็นพวงมาลัย)

หน่วยที่ 3 ภาพพิมพ์ (9 ชั่วโมง)

กิจกรรม ภาพพิมพ์สี่สร้างสรรค์ (พิมพ์ภาพบนกระจก นำมาต่อเติมให้เป็นภาพเรื่องราวตามจินตนาการ)

กิจกรรม ต้นไม้ลายพิมพ์ (วาดต้นไม้แล้วใช้แม่พิมพ์ตราประทับรูปใบไม้ ดอกไม้พิมพ์เพิ่มเติมให้ได้ภาพต้นไม้ที่สมบูรณ์)

กิจกรรม ภาพพิมพ์ฟองสบู่ (ใช้สบู่ผสมสี เป่าให้เป็นฟอง วางกระดาษบนฟองสบู่สี)

หน่วยที่ 4 ชิ้นชมงานศิลป์ (2 ชั่วโมง)

กิจกรรม ผลงานฉันผลงานเธอ(จัดแสดงนิทรรศการผลงานศิลปะ)

กิจกรรม ผลงานประทับใจ (ชมนิทรรศการศิลปะ เลือกวิจารณ์ผลงานชิ้นที่ประทับใจ)

ตัวอย่าง

โครงการสอนระยะยาว วิชาทัศนศิลป์

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ปีการศึกษา.....

โรงเรียน..... สอนโดย.....

ครั้งที่/ว.ด.ป.	เนื้อหากิจกรรม	วัสดุอุปกรณ์
1	ปฐมนิเทศ เนื้อหากิจกรรม วิธีการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล แนะนำสถานที่ และวัสดุอุปกรณ์ ข้อตกลงต่างๆ	-เอกสารประกอบการนิเทศ
2-3	ปลูกต้นไม้ให้โลก (วาดภาพระบายสีภาพโลกที่มีต้นไม้)	กระดาษวาดเขียน สีชอล์กน้ำมัน สีโปสเตอร์
4-6	โพธิ์ศักดิ์สิทธิ์ (ปั้นดินน้ำมัน กาวสีลงในช่องว่าง)	ดินน้ำมัน / กาวสี ฟิวเจอร์บอร์ดหุ้ม กระดาษตะกั่ว
7-9	คุณแม่นางฟ้า (วาดภาพแม่)	กระดาษวาดเขียน สีชอล์กน้ำมัน

ครั้งที่/ว.ด.ป.	เนื้อหากิจกรรม	วัสดุอุปกรณ์
		สีโปสเตอร์
10	ประเมินผลครั้งที่ 1	ข้อสอบ 1
11-13	สัตว์โลกล้านปี (วาดภาพ ไดโนเสาร์ และสิ่งแวดล้อม)	กระดาษวาดเขียน สีชอล์กน้ำมัน สีโปสเตอร์
14-15	ภาพพิมพ์สีสร้างสรรค์ (ภาพพิมพ์บนกระจก วาดภาพต่อเติม)	กระดาษวาดเขียน กาวลาเท็กซ์ / สีชอล์ก น้ำมัน / สีโปสเตอร์
16-18	สวนดอกไม้ริมทางเท้า (วาดภาพ ระบายสีดอกไม้ ใบไม้ บน พื้นทางเท้า)	พื้นทางเท้า สีชอล์กน้ำมัน สีโปสเตอร์
19	ผลงานฉัน ผลงานเธอ (ผู้เรียนนำผลงานมาจัดนิทรรศการ)	ผลงานนักเรียน ใบงาน
20	ประเมินผลครั้งที่ 2	ข้อสอบ 2

ตัวอย่างแผนการจัดการเรียนรู้ทัศนศิลป์

โรงเรียน.....

แผนการจัดการเรียนรู้ *สาระการเรียนรู้ศิลปะ สาระทัศนศิลป์* ชั้น *ประถมศึกษาปีที่ 1*

สัปดาห์ที่ *7-8* เรื่อง *คุณแม่นางฟ้า* จำนวน *3* ชั่วโมง

ภาค *ต้น* ปีการศึกษา *2556* ออกแบบและสอนโดย.....

(บางโรงเรียนต้องการให้ระบุมาตรฐาน และตัวชี้วัด)

เป็นกิจกรรมการวาดภาพระบายสีบอกเล่าความรู้สึกและจินตนาการเกี่ยวกับแม่ที่เป็นผู้มีพระคุณสูงสุดของลูก เสมือนนางฟ้า(แบบไทย)บนสวรรค์ที่มีมงกุฎ ชฎาและเสื้อผ้าประดับเพชรพลอยสวยงาม

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแม่ นางฟ้าตามคติความเชื่อแบบไทย และการวาดภาพจินตนาการ
2. ผู้เรียนสามารถสร้างสรรค์ผลงานภาพวาดระบายสีตามหัวข้อได้
3. ผู้เรียนมีพฤติกรรมอันพึงประสงค์

สาระการเรียนรู้

แม่คือผู้มีพระคุณของลูก คอยเลี้ยงดูลูก ๆ ตั้งแต่เล็กจนโต คุณแม่จึงเปรียบเสมือนนางฟ้า ส่วนนางฟ้าในจินตนาการของคนไทยจะแต่งกายสวยงาม สวมชฎาประดับเพชรพลอยไว้บนศีรษะ เหมือนภาพวาดที่ปรากฏตามฝาผนังในพระวิหารหรือพระอุโบสถของวัดต่าง ๆ หรือภาพนางละครแบบไทยประเพณี

การวาดภาพคุณแม่นางฟ้า

วัสดุอุปกรณ์

- สี oil pastel
- กระดาษสีโปสเตอร์

ขั้นตอน

1. ศึกษาลักษณะของนางฟ้าของไทย โดยเฉพาะลักษณะเสื้อผ้า เครื่องประดับต่าง ๆ โดยเฉพาะชฎาที่ใช้ประดับศีรษะ
2. จินตนาการให้คุณแม่เป็นนางฟ้า ที่แต่งกายด้วยเสื้อผ้าเครื่องประดับแบบไทย

3. ร่างภาพ คุณแม่ที่สวมเสื้อผ้าเครื่องแต่งกายของนางฟ้า เป็นแบบภาพครึ่งตัวลงบนกระดาษสีแนวตั้ง โดยใช้สี oil pastel ที่สีใกล้เคียงกับสีกระดาษเป็นสีร่างภาพ

4. เลือกสีระบายภาพใบหน้า และส่วนต่าง ๆ ตามความพอใจ ควรระบายสีอ่อนก่อนระบายสีเข้ม และระบายให้สีแน่นและอยู่ในขอบเขตเส้นที่ร่างไว้จนสวยงาม

5. ตกแต่งรายละเอียดต่าง ๆ เช่น ดวงตา ปากตา คิ้ว ลวดลายเสื้อผ้า เครื่องประดับ ฯลฯ ให้สวยงาม

6. ในส่วนของพื้นหลัง ให้เขียนความรู้สึก ความในใจที่มีต่อคุณแม่ เช่น รักแม่ แม่ของผมหดี ที่สุด ฯลฯ เขียนจนเต็มพื้นหลัง ด้วยข้อความที่ซ้ำๆกัน หรือข้อความที่แตกต่างกัน

กิจกรรมการเรียนรู้

ครั้งที่ 1

นำเข้าสู่บทเรียน

- ให้นักเรียนดูรูปนางฟ้าแบบฝรั่ง แล้วถามว่าเป็นภาพอะไร และใช้เป็นนางฟ้าแบบไทยใช้หรือไม่ นางฟ้าแบบไทย มีลักษณะอย่างไร

ขั้นสอน

- ซักถามอภิปรายเกี่ยวกับนางฟ้าว่าเป็นใคร ทำอย่างไรจึงได้เป็นนางฟ้า คนใกล้ตัวที่นักเรียนรู้จักคนไหนที่เปรียบเหมือนนางฟ้า
- ช่วยกันสรุปพร้อมกับเหตุผลว่าทำไมจึงคิดว่าแม่เปรียบเหมือนนางฟ้า
- อธิบายรูปร่างลักษณะของนางฟ้าแบบไทย ประกอบภาพ และตัวอย่างเสื้อผ้าเครื่องประดับ โดยเฉพาะชฎา เลือกนักเรียนบางคนมาสาธิตการสวมชฎา
- ซักถามอภิปรายทบทวนเกี่ยวกับวัสดุอุปกรณ์ วิธีการขั้นตอนการวาดภาพระบายสีและการถ่ายทอดจินตนาการรูปคุณแม่นางฟ้าของนักเรียนแต่ละคน ให้นักเรียนช่วยกันสรุปเรียงเรียงขั้นตอนการทำงาน
- ให้นักเรียนลงมือปฏิบัติงาน ในขณะที่ปฏิบัติงานนักเรียนสามารถไปศึกษารูปร่างลักษณะของเครื่องแต่งกายต่าง ๆ ได้
- ท้ายชั่วโมงทบทวนหน้าที่ความรับผิดชอบในการดูแลเก็บรักษาวัสดุอุปกรณ์ ผลงาน และการช่วยเหลือกันทำความสะอาดบริเวณที่ทำงาน

ครั้งที่ 2

- ซักถามอภิปรายทบทวนการปฏิบัติงาน ปัญหาการปฏิบัติงาน รวมทั้งยกตัวอย่างผลงานที่ทำได้ถูกต้อง สวยงาม
- ให้นักเรียนลงมือปฏิบัติงานต่อ
- ท้ายชั่วโมงทบทวนหน้าที่ความรับผิดชอบในการดูแลเก็บรักษาวัสดุอุปกรณ์ ผลงาน และการช่วยเหลือกันทำความสะอาดบริเวณที่ทำงาน
- อภิปรายซักถาม และสรุปบทเรียน

แหล่งเรียนรู้/สื่อการสอน

1. ภาพนางฟ้า
2. ตัวอย่างผลงาน
3. เครื่องแต่งกายนางละคร
4. วัสดุอุปกรณ์ในการปฏิบัติงาน

การวัดและประเมินผล

1. ด้านความรู้ความเข้าใจ ตรวจสอบความถูกต้องของผลงาน ใช้แบบตรวจสอบความถูกต้องของผลงาน
2. ด้านทักษะการสร้างสรรค์ผลงาน ตรวจสอบผลงานในด้านความเรียบร้อยสวยงาม ความสะดวก ความสำเร็จ การสื่อความหมาย ใช้แบบตรวจสอบผลงาน
3. ด้านพฤติกรรมที่พึงประสงค์ ประเมินด้านความรับผิดชอบวัสดุอุปกรณ์รายบุคคล วินัยในการเรียนรู้ และความมีน้ำใจรับผิดชอบช่วยเหลืองานส่วนรวม โดยใช้วิธีการตรวจสอบรายการวัสดุอุปกรณ์ สังเกตและบันทึกพฤติกรรม ใช้แบบตรวจสอบรายการและแบบบันทึกพฤติกรรม

ตัวอย่าง

โครงการสอนระยะยาว วิชาดนตรี

ชั้นประถมศึกษาปีที่ ..... ปีการศึกษา.....

โรงเรียน..... สอนโดย.....

สัปดาห์ที่	เนื้อหา	กิจกรรม	เพลง
1	ปฐมนิเทศ การเคลื่อนไหวร่างกายประกอบเสียง	ทักษะการร้องเพลง ทักษะการเคลื่อนไหว	สวัสดี
2	เสียงสูง-ต่ำ ความดัง-เบา ความช้า-เร็ว	ทักษะการร้องเพลง ทักษะการเล่นเครื่องดนตรี ทักษะการเคลื่อนไหว	สูง-ต่ำ ช้า
3	ทบทวนเนื้อหาสัปดาห์ที่ 2 รูปแบบจังหวะ ทา ที ที ทา	ทักษะการอ่าน-เขียนโน้ต ทักษะการร้องเพลง	สี่ขอ ยิ้ม
4	ทบทวนเนื้อหาสัปดาห์ที่ 3 ตัวหยุด รูปแบบจังหวะ ทา ทา ทา หยุด	ทักษะการอ่าน-เขียนโน้ต ทักษะการเล่นเครื่องดนตรี ทักษะการเคลื่อนไหว	เด็กดีมีน้ำใจ
5	ทบทวนเนื้อหาสัปดาห์ที่ 4 โน้ตตัวขาว รูปแบบจังหวะ ทา อา ทา อา	ทักษะการร้องเพลง ทักษะการเคลื่อนไหว	ดาวที่รัก
6	ทบทวนเนื้อหาสัปดาห์ที่ 5	ทักษะการฟัง	รถไฟ

สัปดาห์ที่	เนื้อหา	กิจกรรม	เพลง
	การตบจังหวะแบบ Echo clapping	ทักษะการสร้างสรรค์ ทักษะการเคลื่อนไหว	
7	ทบทวนเนื้อหาสัปดาห์ที่ 6 เครื่องดนตรีและการดูแลรักษา การบรรเลงไซโลโฟน	ทักษะการเล่นเครื่องดนตรี	เครื่องดนตรี เมฆลอย
8	ทบทวนเนื้อหาสัปดาห์ที่ 7 สอบการร้องเพลง, การเล่นเครื่องดนตรี	ทักษะการร้องเพลง ทักษะการอ่าน-เขียนโน้ต	เรือหาปลา
9	สอบความรู้ดนตรี	ทักษะการฟัง	

โครงการสอนระยะยาววิชาดนตรี

ภาคต้น ระดับประถมศึกษาปีที่ 1

สัปดาห์ที่	เนื้อหา	กิจกรรม	เพลง
1	เครื่องดนตรีไทย รูปแบบจังหวะ ทา หยุด ทา หยุด	ทักษะการฟัง ทักษะการเล่นเครื่องดนตรี	เล่นดนตรี
2	ทบทวนเนื้อหาสัปดาห์ที่ 1 เครื่องหมายกำหนดอัตราจังหวะ 2/4	ทักษะการร้องเพลง ทักษะการเล่นเครื่องดนตรี	โรงเรียนของเรา
3	ทบทวนเนื้อหาสัปดาห์ที่ 2 การอ่านโน้ตแบบซอล-ฟา	ทักษะการอ่าน-เขียนโน้ต ทักษะการร้องเพลง	แปรงฟัน
4	ทบทวนเนื้อหาสัปดาห์ที่ 3 การร้องเพลงไทย จังหวะฉิ่ง	ทักษะการเคลื่อนไหว ทักษะการร้องเพลง	ร้องเพลงไทย
5	ทบทวนเนื้อหาสัปดาห์ที่ 4 บรรทัดห้าเส้น กุญแจซอล	ทักษะการอ่าน-เขียนโน้ต ทักษะการเล่นเครื่องดนตรี ทักษะการสร้างสรรค์	ชวนรำ
6	ทบทวนเนื้อหาสัปดาห์ที่ 5 เครื่องดนตรีตะวันตก	ทักษะการฟัง ทักษะการอ่าน-เขียนโน้ต	เปียโน
7	ทบทวนเนื้อหาสัปดาห์ที่ 6 การอ่านโน้ตจากบรรทัดห้าเส้น เส้นกันห้อง	ทักษะการอ่าน-เขียนโน้ต ทักษะการร้องเพลง	เด็กดี

สัปดาห์ที่	เนื้อหา	กิจกรรม	เพลง
8	ทบทวนเนื้อหาสัปดาห์ที่ 7 เครื่องหมายกำหนดอัตราจังหวะ 4/4	ทักษะการเล่นเครื่องดนตรี ทักษะการฟัง	ลอยกระทง
9	สอบการร้องเพลง สอบการเล่นเครื่องดนตรี สอบความรู้ดนตรี		

ตัวอย่างแผนการจัดการเรียนรู้ดนตรี

โรงเรียน.....

แผนการจัดการเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ศิลปะ สาระดนตรี ชั้น...ประถมศึกษาปีที่

สัปดาห์ที่ เรื่อง... จำนวน .....ชั่วโมง

ภาค ....ต้น..... ปีการศึกษา..25 .....ออกแบบและสอนโดย.....

แผนการจัดการเรียนรู้วิชาดนตรี เรื่องการฟังและเคลื่อนไหวร่างกายประกอบจังหวะ
ระดับชั้นประถมศึกษา เวลา 60 นาที

แนวคิด

การเคลื่อนไหวร่างกาย (Movement) เป็นทักษะทางดนตรีที่อาศัยส่วนต่างๆของร่างกายกระทำ
กิริยาให้สอดคล้อง เหมาะสม ลงจังหวะกับเสียงดนตรี อันจะส่งผลให้มีความรู้ ความเข้าใจองค์ประกอบของ
ดนตรีได้

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเล่นวงกึ่งวง และการเล่นซอซ่า
2. นักเรียนสามารถทำกิจกรรมซอซ่า(SASA)และ วงกึ่งวงได้
3. นักเรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์

สาระการเรียนรู้

การเคลื่อนไหวร่างกาย เป็นทักษะทางดนตรีที่เด็กเล็กชื่นชอบมาก ด้วยมีความสอดคล้องกับ
วัยและพัฒนาการต่างๆทางดนตรี ทั้งยังมีหลักการที่ส่งเสริมให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจใน
องค์ประกอบของดนตรีเป็นอย่างดี อนึ่งการเคลื่อนไหวนั้น นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้จากการได้ดู ได้ฟัง
ได้สัมผัส จึงเป็นการกระตุ้นให้เกิดความสนใจ และสนุกสนานกับดนตรีการเป็นอย่างยิ่ง

การเล่น SASA เป็นการละเล่นของชาวตองก้า เริ่มด้วยการกล่าวคำว่า Togie ติดต่อกันสั้นๆ
เพื่อเชิญชวนให้ผู้ฟังได้รับทราบ ในบางครั้งก่อนจะมีการพูด Togie จะเป่าแตร หรือ เขาสัตว์ ที่มีเสียง
ก้องๆ ก่อนมีการกล่าวคำว่า Togie ทำให้ดูครึกครื้นไปทวิคูณ ครั้นแล้วจะพูดคำว่า Pate หรือ Po ซึ่งผู้
ที่ได้ยินจะปรบมือตามเป็นเสียงแหลมสูง และเสียงทุ้มต่ำ ทั้งยังการพูดให้ปรบมือต่อกันเป็นชุดอย่าง
ต่อเนื่องเมื่อได้ยินคำว่า Lua(2) Pate Male(และ) Po เป็นต้น นอกจากนี้ ยังมีคำศัพท์ที่บ่งชี้ถึงการทำ
กิริยาอีกมาก อาทิ Nofo แปลว่า ตื่นขึ้น Tolloloh หมายถึง เข้านอน และ Talofa ซึ่งมีความหมายว่า

สวัสดี เมื่อได้ยินคำนี้จะปรบมือ 3 ครั้ง ต่อกับ 3 ชุตแล้วยกมือขึ้นพร้อมพูดว่า ตาโล้ฟ้า อย่างพร้อมเพรียงกัน การเล่น SASA นั้นมีรายละเอียดที่น่าสนใจอีกมาก ในการนำมาใช้สอนนักเรียนในโอกาสนี้เพื่อให้นักเรียนได้มีความรู้ความเข้าใจกิจกรรมนี้เป็นเบื้องต้น และฝึกการเคลื่อนไหวร่างกายให้สอดคล้องกับจังหวะกลองและเสียงที่ได้ยิน ซึ่งได้มีการประยุกต์โดยนำตุ๊กตาไหลมามาเป็นแบบให้นักเรียนสังเกต และเคลื่อนไหวตามคำเรียกที่ตกลงกันได้

กิจกรรมงูกินหาง เป็นการละเล่นของไทยมาแต่โบราณ โดยแบ่งผู้เล่นเป็นสองฝ่าย เรียกฝ่ายหนึ่งว่า ฝ่ายพ่องู อีกฝ่ายหนึ่งเรียกว่า ฝ่ายแม่งู ฝ่ายพ่องูจะเป็นฝ่ายพยายามจับผู้เล่นในฝ่ายแม่งูมาเป็นฝ่ายตน และฝ่ายแม่งูจะต้องกางแขนกัน มิให้ฝ่ายพ่องูได้สมคะเน และทั้งสองฝ่ายจะต้องไม่ให้แถวของตนขาดตอนได้ การเล่นเกมกินหางนั้นมีชั้นเชิงมาก เป็นการฝึกการเคลื่อนไหวร่างกายที่ต้องมีความสามัคคีและฟังเสียงสัญญาณ เคารพกติกา และกอบปรักด้วยความระวังระไวจึงจะสนุก ก่อนที่จะเริ่มต้นได้จับกันนั้น ทั้งสองฝ่ายจะโต้คารมตอบกันก่อน ดังที่ปรากฏเป็นข้อความถามว่า แม่งูเอ๋ย กินน้ำบ่อไหน และคำตอบว่า กินน้ำบ่อไหน เป็นต้น นอกจากนี้ สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ ได้ทรงพระนิพนธ์บทละครนอกดึกดำบรรพ์ เรื่องอิเหนา ตอนไหว้พระ มีบทสำหรับร้องรำกวีเล่นทางที่มีความไพเราะมากดังตอนหนึ่งว่า

แม่เอ๋ยแม่งู เจ้าไปอยู่ที่ไหนมา
ฉันไปกินน้ำหนา กลับมาเมื่อตะกี้
ไปกินน้ำบ่อไหน จงบอกไปให้ถ้วนถี่
ฉันจะบอกบัดเดี๋ยวนี้ บอกไปซื่ออย่าเนิ่นช้า
ไปกินน้ำเอ๋ย ไปกินน้ำบ่อไหน
ไปกินน้ำบ่อไหน บินไปบินมา
ไปกินน้ำเอ๋ย ไปกินน้ำบ่อไหน
ไปกินน้ำบ่อไหน บินไปบินมา
บินเอ๋ยบินร่อน ดังกินนรบนเวหา
รักเจ้ากินรา บินมาบินไปเอ๋ย
บินเอ๋ยบินร่อน ดังกินนรบนเวหา
รักเจ้ากินรา บินมาบินไปเอ๋ย

กระบวนการจัดการเรียนรู้

ขั้นนำ

1. นักเรียนร้องเพลงสวัสดี
2. นักเรียนเคลื่อนไหวเป็นอากัปกิริยาของสัตว์ต่างๆตามที่ได้ยินจากเพลง

3.นักเรียนทบทวนการร้องและทำกิจกรรมเพลงnumber one

4.นักเรียนทบทวนกิจกรรมSASA

ขั้นสอน

1.นักเรียนสังเกตตุ๊กตาไหลานที่ครูนำมาแสดงการเคลื่อนไหว

2.นักเรียนและครูร่วมกันกำหนดคำเรียกตุ๊กตาไหลานแต่ละตัว

3.นักเรียนปฏิบัติท่าทางตามที่ได้เห็นจากตุ๊กตาไหลานให้สอดคล้องกับเสียงที่ได้ยิน เมื่อมีความเหมาะสม จึงนำมาบูรณาการกับกิจกรรมSASA

4.นักเรียนปฏิบัติกิจกรรมSASAโดยมีครูเป็นผู้นำ และตีกลองให้จังหวะโดยเริ่มตั้งแต่การกล่าวTogie ด้วยเสียงดังบ้าง เบาบ้างสลับกัน และดำเนินกิจกรรมโดยเรียงคำเรียกเพื่อทำกิจกรรมสลับกันตามสมควรไปกระทั่งถึงคำว่า Talofa (สวัสดี) จากนั้นจึงเรียกชื่อตุ๊กตาไหลานทีละตัว แล้วให้นักเรียนทำท่าให้เหมาะสม ลงจังหวะกับเสียงกลองที่ครูตีประกอบ

5.สลับตุ๊กตาไหลานแล้วเรียกชื่อให้นักเรียนเคลื่อนไหวร่างกายตามจังหวะโดยเน้นให้สอดคล้องกับแบบที่ได้เห็นให้มากที่สุด

6.นักเรียนฟังเสียงตะเกียบที่ครูนำมาเคาะว่ามีเสียงแตกต่างกันอย่างไร แล้วแบ่งนักเรียนเป็นสองกลุ่มตามลักษณะของเสียงให้นักเรียนแต่ละกลุ่มเดินตามเสียงที่ได้ยิน (กลุ่มนักเรียนหญิงเดินเมื่อได้ยินเสียงสูง กลุ่มนักเรียนชายเดินเมื่อได้ยินเสียงต่ำ)

7.นักเรียนเคลื่อนไหวโดยอิสระ แล้วจับกลุ่มกันเรียงเป็นแถว 2 แถว และเคลื่อนไหวร่างกายพร้อมกันเป็นแถว เดินตามเสียงที่ได้ยินเป็นแถว

8.นักเรียนที่อยู่หน้าสุดของแต่ละแถวกล่าวคำถามตอบระหว่างพ่องู และ แมงู โดยใช้บทกวีสำหรับร้องรำงูกลิ้งทาง ทั้งนี้ นักเรียนจะต้องทำท่าให้เป็นไปตามบทกวีและลงจังหวะตามที่ได้ยินจากครูด้วย

9.นักเรียนผลัดเปลี่ยนกันเป็นพ่องูและแมงู ดำเนินการเล่นงูกลิ้งทางหมุนเวียนกันไปจนได้ฝ่ายที่ชนะ

10. นักเรียนกลับมานั่งประจำที่แล้วร้องเพลงศุภบูชา และสงบนิ่ง ผ่อนคลาย

ขั้นสรุป

นักเรียนและครูร่วมกันอภิปรายเกี่ยวกับท่าทางของตุ๊กตาไหลานแต่ละตัว

นักเรียนร้องเพลงลาไปก่อน

สื่อการเรียนรู้

- 1.เปียโน
- 2.กลอง
- 3.ตุ๊กตาไหลลาน ประมาณ 5-8 ตัว
- 4.ตะเกียบที่พันด้วยด้าย กิ่งด้าม

การวัดผล

1. ด้านความรู้ความเข้าใจ ใช้วิธีสังเกตความถูกต้องของการเคลื่อนไหวร่างกายตามจังหวะเสียงกลองจากการเล่นซาซ่า และวงินหาง และเล่นซาซ่ากับวงินหางได้ถูกต้องตามวิธีการเล่น
2. ด้านทักษะกระบวนการ ใช้วิธีสังเกตการทำท่าทางของนักเรียนตามแบบอย่างจากครู ตามจังหวะเสียงกลอง การทำกิจกรรมซาซ่า(SASA) และ วงินหาง
3. ด้านคุณลักษณะ ใช้วิธีการสังเกตความมุ่งมั่นอดทนและความพยายาม และความใฝ่รู้จากความตั้งใจฟังและทำความเข้าใจสาระและกิจกรรม

แผนการจัดการเรียนรู้วิชาดนตรี เรื่องเสียงสูง-ต่ำ

ระดับชั้นประถมศึกษา เวลา 60 นาที

แนวคิด

การฟังเสียงที่อาศัยทักษะการเคลื่อนไหวด้วยส่วนต่างๆของร่างกายทำจังหวะ การร้องโน้ต รวมทั้งการเล่นเครื่องดนตรี เป็นกระบวนการที่สร้างสมให้นักเรียนเกิดความเข้าใจเรื่องของท่วงทำนองที่เกิดจากเสียงสูง-ต่ำได้ดียิ่งขึ้น และเมื่อนำมาเรียงติดต่อกันอย่างเป็นระบบทำให้เกิดจังหวะที่มีความไพเราะกลมกลืนเหมาะสมและน่าฟัง เกิดเป็นบทเพลงที่ไพเราะพริ้งได้

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับจังหวะและทำนอง และวิธีเคลื่อนไหวร่างกายส่วนต่าง ๆ ให้เป็นไปตามจังหวะและทำนองได้
2. นักเรียนสามารถเคลื่อนไหวร่างกายตามเสียงที่ได้ยินได้อย่างลงจังหวะ และสอดคล้องกับ ทำนองได้
3. นักเรียนสามารถคิดสร้างสรรค์ท่าทางสำหรับใช้ในการเคลื่อนไหวร่างกายตามจังหวะและ ทำนองได้
4. นักเรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์

สาระการเรียนรู้

ดนตรีเป็นโสตศิลป์ คือ เป็นศิลปะการแสดงที่ใช้หูสำหรับฟังเสียง ทำให้เกิดความสุขขึ้น การฟังจึงเป็นทักษะหนึ่งซึ่งมีความสำคัญมาก เพราะมีส่วนช่วยส่งเสริมประสบการณ์ทางดนตรีให้แก่เด็กนักเรียนได้อย่างต่อเนื่อง เรื่องของเสียงสูง เสียงต่ำ เป็นคุณลักษณะอย่างหนึ่งของเสียง เช่นเดียวกับกับ ความดัง-ค่อย ที่ถือเป็นองค์ประกอบของดนตรีอย่างหนึ่ง เมื่อนักเรียนได้ฟังเสียงต่างๆที่อยู่รอบตัว แล้วเริ่มจำแนกเสียงว่าแต่ละเสียงมีคุณลักษณะแตกต่างกันอย่างไรบ้าง ถือเป็นพื้นฐานการรับรู้เสียงดนตรีที่สำคัญ เพราะเมื่อนำเสียงมาเรียงกันจะพบว่ามีเสียงที่มีลักษณะต่างๆ มาเข้ากลุ่มกันนั้น ทำให้เกิดความน่าสนใจ เช่น เสียงนั้นเป็นเสียงสูง ต่ำ ดัง เบา แหวม ทุ้ม ครั้นเมื่อมีลักษณะที่เป็นแบบแผน ลำดับ ก็กำเนิดเป็นระดับเสียงต่างๆ กลายเป็นท่วงทำนองที่มีความไพเราะ การเริ่มรับรู้จังหวะและท่วงทำนองของเสียงเบื้องต้น ต้องอาศัยทักษะการเคลื่อนไหว รวมทั้งการเล่นเครื่องดนตรี การร้องโน้ต และการใช้ส่วนต่างๆของร่างกายทำจังหวะตามไปด้วย จึงเป็นกระบวนการสร้างสมความเข้าใจเรื่องเสียงดนตรีได้ดียิ่งขึ้น

ส่วนต่าง ๆ ของร่างกายที่สามารถเคลื่อนไหวไปตามจังหวะ ได้แก่ ลำตัว แขนขา เท้า ฝ่ามือ นิ้ว คิ้ว ปากดวงตา เป็นต้น การเคลื่อนไหว ต้องพยายามให้ตรงกับเสียงของเครื่องดนตรีที่บอกจังหวะและทำนอง เช่น การปรบมือ การกระพือเท้า ตามจังหวะเสียงกลอง การยกแอมตามเสียงฉิ่ง เป็นต้น

กระบวนการจัดการเรียนรู้

ขั้นนำ

1. นักเรียนร้องเพลงสวัสดี
2. นักเรียนเคลื่อนไหวเป็นอากัปกิริยาของสัตว์ต่างๆตามที่ได้ยินจากเพลง
3. นักเรียนทบทวนการร้องและทำกิจกรรมเพลงnumber one
4. นักเรียนทบทวนกิจกรรมSASA

ขั้นสอน

1. นักเรียนฟังนิทานเรื่อง”หนูน้อยนั่งบอลลูก”แล้วเคลื่อนไหวร่างกายตามที่ได้ฟังนิทานตามคำแนะนำและการสาธิตของครู

นิทานเรื่องหนูน้อยนั่งบอลลูก

หนูน้อยเป็นหนูที่น่ารัก เป็นสมาชิกหนูที่ดี และเรียบริ่อยมาก แต่ว่า หนูน้อยกลัวฝนตกเป็นที่สุด เวลาที่มีฝนตกเขาจะต้องเข้าไปหลบในที่ร่มอย่างระมัดระวังไม่ให้เปียกฝน และไม่ไปชนกับหนูตัวอื่นๆเข้า (นักเรียนเดินเป็นจังหวะประกอบเสียงดนตรีที่แทนอากาศปลอดโปร่ง และฝนตก)เวลาที่หนูน้อยเจอฝนมักจะ เป็นตอนที่ไปรับเนยแข็งทุกครั้ง เขาจึงมักยกเนยแข็งไว้บนศีรษะ และแบ่งปันให้เพื่อนๆหนูเข้ามาร่วมหลบ ฝนด้วยเสมอ(นักเรียนยกสื่อแทนเนยแข็งไว้บนศีรษะ และกระโดดนั่งลงตามเสียงของกลองที่ทำเสียงฟ้าร้อง และย่าเท้าเป็นจังหวะตามเสียงระนาดออร์ฟที่แทนเสียงฝน ที่มีทั้งต๊กหนักและเบาบาง) เปาะ เปาะ เปะ เปะ เปาะ, เปาะ เปาะ เปาะ เปาะ, เปะเปะเปะเปะ เปาะ เปาะ, เปะเปะเปะเปะเปะเปะ เปาะ , เป็น ต้น เมื่อฝนหยุดตกแล้วหนูน้อยจึงนำเนยแข็งไปเก็บไว้ แล้วนอนพักผ่อน เขาตื่นขึ้นมาพบว่าเขาได้พบกับคุณ กูฟฟี และคุณมิกกี้ เดินทางมาเยี่ยมที่หมู่บ้านและชวนทุกคนไปเที่ยวโดยนั่งบอลลูก หนูน้อยตั้งใจจดจำวิธีทำ บอลลูกเป็นอย่างดี(นักเรียนกำมือสองข้างไว้บริเวณปากแล้วเป่าลมเบาๆ 1 ครั้ง จากนั้นงอมือโค้งทั้งสองข้าง ประคบกัน เป่าลมเบาๆอีกครั้ง ย้ายมือทั้งสองข้างไปแตะไว้บนศีรษะ แล้วเป่าลมอีก คราวนี้นำปลายนิ้วทั้งสองมือไปแตะกันเหนือศีรษะ เป่าลมเบาๆอีกครั้งหนึ่ง) เมื่อมีบอลลูกหนูน้อยก็นั่งบอลลูกเที่ยวไปในอากาศ อย่างสนุกแต่บอลลูกนี้บังคับด้วยระบบเสียงดนตรีเมื่อมีเสียงสูงบอลลูกจะลอยสูง เมื่อมีเสียงต่ำจะลอยต่ำ หนูน้อยจึงต้องทำความเข้าใจให้ดีเพื่อที่จะควบคุมบอลลูกได้ (นักเรียนเดินตามเสียงที่ได้ยินเครื่องดนตรี ออร์ฟบรรเลง พร้อมทั้งย่อยืดตัวตามความเหมาะสมของเสียง) หนูน้อยเดินทางไปนานพอสมควรจึงกลับบ้าน เมื่อมาถึงบ้านเขาจึงเก็บบอลลูกไว้อย่างดี (นักเรียนสุดหายใจเข้าซ้ำๆ เบาๆ 4 ครั้ง พร้อมทั้งทำมือลดลงจน มาอยู่ที่บริเวณปากเช่นเดิม) วันต่อมาเขาอยากใช้บอลลูกไปเที่ยวอีกแต่ว่าบอลลูกนั้นไม่อยู่เสียแล้ว หนูน้อย จึงออกเดินทางตามหาบอลลูก เขาไปยังสถานที่ต่างๆหลายแห่ง (นักเรียนเคลื่อนไหวร่างกายตามเสียงที่ได้ยินได้อย่างลงจังหวะและคิดสร้างสรรค์ท่าทางสำหรับใช้ในการเคลื่อนไหวร่างกายได้อย่างเหมาะสม รวมทั้ง ใช้ส่วนต่างๆของร่างกายทำจังหวะให้สอดคล้องกับเสียงเครื่องดนตรีที่ได้ยิน) เขาหาอยู่นานก็ไม่พบจึงกลับมา ที่บ้านตั้งใจว่าจะเดินทางไปหาคุณกูฟฟี และคุณมิกกี้แต่ก็ไม่รู้ว่าพวกเขาอยู่ที่ไหน เขาจึงถามเพื่อนๆแต่ก็ไม่มีใครรู้เลย ในที่สุดหนูน้อยจึงถูกเพื่อนๆถามเอาบ้างว่าจะตามหาคุณกูฟฟี และคุณมิกกี้เพื่ออะไร เขาตอบว่า เพราะต้องการนั่งบอลลูกอีก เพื่อนของเขาจึงยิ้มแล้วบอกว่าเธอก็ทำบอลลูกใหม่เองสิ จะได้ไปนั่งบอลลูกเล่น

อีกได้ตามสบายเพื่อนๆของเขาเริ่มเป่าบอลูนใหม่ หนูน้อยก็ทำด้วย พวกเขาไปเที่ยวกันอย่างสนุกสนานแล้ว กลับบ้านด้วยความสุขใจอย่างยิ่ง

ขั้นสรุป

- 1.นักเรียนเคลื่อนไหวร่างกายตามเสียงที่ได้ยิน
- 2.นักเรียนและครูร่วมกันอภิปรายถึงข้อคิดที่ได้จากนิทานเรื่องหนูน้อยนั่งบอลูน

สื่อการเรียนรู้

- 1.เปียโน
- 2.ฟิวเจอร์บอร์ดแทนเนยแข็ง
- 3.กลอง
- 4.เครื่องดนตรีออร์ฟ
- 5.แผนภาพการเป่าลูกโป่ง
- 6.ตุ๊กตา

การวัดผล

1. ด้านความรู้ ความเข้าใจ ใช้วิธีสังเกตความถูกต้องของการเคลื่อนไหวร่างกายตามเสียงที่ได้ยิน และทดสอบเรื่อง จังหวะและทำนอง
2. ด้านทักษะกระบวนการ ใช้วิธีสังเกตการสร้างสรรค์ท่าทางสำหรับใช้ในการเคลื่อนไหวร่างกาย และการจัดระบบระเบียบและความต่อเนื่องของการเคลื่อนไหวที่สอดคล้องกับจังหวะและทำนองดนตรี
3. ด้านคุณลักษณะ สังเกตจากความกระตือรือร้นในการทำกิจกรรม การปฏิบัติตามเงื่อนไขและ ข้อตกลงต่าง ๆ

ตัวอย่าง

โครงการสอนระยะยาว วิชานาฏศิลป์

ชั้นประถมศึกษาปีที่ ..... ปีการศึกษา.....

โรงเรียน..... สอนโดย.....

ลำดับที่	สาระการเรียนรู้	เพลง
1	ปฐมนิเทศ แนะนำนาฏศิลป์	
2	นาฏยศัพท์	

ลำดับที่	สาระการเรียนรู้	เพลง
	ภาษาท่า	
3	นาฏยศัพท์ ภาษาท่า	
4	การแสดงนาฏยศัพท์ประกอบเพลง	ชวนรำ
5	การแสดงนาฏยศัพท์ประกอบเพลง	ชวนรำ
6	การแสดงภาษาท่าประกอบเพลง	นาคราช
7	การแสดงภาษาท่าประกอบเพลง	นาคราช
8	สอบ	
9	สอบ หมายเหตุ โครงการสอนอาจเปลี่ยนแปลงได้ตามความ เหมาะสม	

ตัวอย่างแผนการจัดการเรียนรู้นาฏศิลป์

โรงเรียน.....

แผนการจัดการเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ศิลปะ สาระนาฏศิลป์ ชั้น...ประถมศึกษาปีที่

สัปดาห์ที่ เรื่อง... จำนวน .....ชั่วโมง

ภาค ....ต้น..... ปีการศึกษา..25 .....ออกแบบและสอนโดย.....

โรงเรียน.....

แผนการจัดการเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ นาฏศิลป์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 เวลา 60 นาที

เรื่อง การปฏิบัติท่ารำประกอบเพลงขวนรำ ผู้สอน ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุกัญญา ทรัพย์ประเสริฐ

แนวคิด นาฏยศัพท์ทางนาฏศิลป์ไทยสามารถนำมาประยุกต์ใช้ประกอบการแสดงท่าทางประกอบเพลงได้อย่างสนุกสนาน

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเพลงขวนรำ และนาฏย-ศัพท์คำว่า “จิบ วง ยุบ ยืด เอียง ศีรษะ”
2. นักเรียนสามารถร้องเพลงขวนรำได้
3. นักเรียนสามารถ จิบ วง ยุบ ยืด เอียงศีรษะ และปฏิบัติท่าสอดสร้อยมาลาแปลประกอบเพลงขวนรำได้
4. นักเรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์

สาระการเรียนรู้

1. เพลงขวนรำ

เนื้อร้อง : ปัญญา รุ่งเรือง

ทำนอง : เพลงลาวเสียงเทียน (ชั้นเดียว)

เสียงโทนเสียงกลองก้องดังเร้าใจ (ซ้ำ)

ชักชวนฉันให้อยากรำ (ซ้ำ)

เสียงโทนเสียงกลองก้องมานุ่มใจ (ซ้ำ)

ขอเชิญเธอรำสักเพลง (ซ้ำ)

2. วิธีปฏิบัติทำรำ สอดสร้อยมาลาแปลง

ทำสอดสร้อยมาลาแปลง

วิธีปฏิบัติ

1.มือ

1. มือขวาตั้งวงบน (ชาย ระดับศีรษะ หญิง ระดับหางคิ้ว)
2. มือซ้ายจับหงายระดับชายพก
3. เคลื่อนมือขวาตั้งวงลงมาจับระดับชายพก
4. มือซ้ายเคลื่อนมือขึ้นตั้งวงบน
5. ศีรษะเอียงด้านเดียวกับมือที่จับ

ปฏิบัติทำรำดังกล่าวสลับซ้าย – ขวา จนจบบทเพลง

2.เท้า

- 2.1 ยืนรวมเท้าใช้จังหวะยึด – ยุบจนจบบทเพลง

กระบวนการจัดการเรียนรู้

ขั้นนำ

1. นักเรียนทบทวนเนื้อหานาฏยศัพท์

ขั้นสอน

1. ร้องเพลงชวนรำ

- 1.1 นักเรียนอ่านเนื้อเพลงชวนรำที่ละวรรค
- 1.2 นักเรียนร้องเพลงชวนรำตามครูที่ละวรรค
- 1.3 นักเรียนร้องเพลงชวนรำจนคล่องโดยมีครูเล่นเปียโนประกอบ

2. การปฏิบัติทำรำประกอบเพลงชวนรำ

2.1 ครูทดสอบความรู้เดิมโดยให้นักเรียนปฏิบัตินาฏยศัพท์คำว่า จีบหงาย จีบคว่ำ
วง ยืด ยุบ ประกอบจังหวะกลอง

2.2 ครูสาธิตท่ารำ ทำสอดสร้อยมาลาแปลง ให้นักเรียนดู

2.3 นักเรียนฝึกปฏิบัติโดยตั้งวงมือขวา ระดับวงบน มือซ้ายจีบหงาย ระดับชายพก
ยื่นรวมเท้า แล้วสลับข้างเปลี่ยนมือซ้ายมาตั้งวงบน มือขวาจีบหงายระดับชายพก ครูบอกนักเรียนว่า
ท่ารำดังกล่าว เรียกว่า ทำสอดสร้อยมาลาแปลง

2.4 นักเรียนฝึกปฏิบัติท่ารำดังกล่าวจนคล่อง

2.5 ครูสาธิตท่ารำ ทำสอดสร้อยมาลาแปลงประกอบเพลงชวนรำ

2.6 นักเรียนฝึกปฏิบัติตามที่ละวรรคเพลง

2.7 นักเรียนชาย หญิง หันหน้าเข้าคู่ ฝึกปฏิบัติพร้อมกัน

2.8 แบ่งกลุ่มชาย-หญิง สลับกันแสดงท่ารำให้เพื่อนๆดู

2.9 ครูและนักเรียนช่วยกันประเมินผล

ขั้นสรุป

1. นักเรียนและครูร่วมกันอภิปรายเกี่ยวกับท่ารำประกอบเพลงชวนรำ

2. นักเรียนปฏิบัติท่ารำประกอบเพลงชวนรำพร้อมกัน

สื่อการสอน

1. แผนภูมิเพลงชวนรำ

2. เป็ยโน

3. กลอง

การวัดและประเมินผล

1. ด้านความรู้ความเข้าใจ ใช้วิธีการตรวจสอบรายการการร้องเพลง และการรำ

2. ด้านทักษะกระบวนการ ใช้วิธีการสังเกตร้องเพลงชวนรำ และการ จีบ วง ยุบ ยืด เอียง

ศีรษะ และปฏิบัติทำสอดสร้อยมาลาแปลงประกอบเพลงชวนรำ

3. ด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ใช้วิธีสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้และการปฏิบัติการใช้

แนวคิดทฤษฎีที่ใช้ในการสอน

ทฤษฎีพัฒนาการของ กิลเซล (Gesell)

ชื่อทฤษฎีวุฒิภาวะของกิลเซล (Maturation Theory)

ชื่อนักทฤษฎีอาร์โนลด์ เกเซลล์ (Arnold Gesell)

หลักพัฒนาการตามแนวคิด

อาร์โนลด์ เกเซลล์ (Arnold Gesell 1880-1961) ใช้คำว่าวุฒิภาวะ (maturation) เพื่อหมายถึงการเปลี่ยนแปลงรูปแบบ (pattern) และรูปร่าง (shape) ของพฤติกรรมที่เป็นผลมาจากยีนส์ (genes) หรือความพร้อมของกล้ามเนื้อและระบบประสาทจะปรากฏเมื่อถึงเวลาที่เหมาะสม ซึ่งเป็นไปตามโปรแกรมที่กำหนดไว้ล่วงหน้าทางพันธุกรรม ทักษะและพฤติกรรมที่คล้ายคลึงกันของเด็กแต่ละคนจะปรากฏในเวลาไล่เลี่ยกัน เกเซลล์ ใช้คำว่าวงจรของพฤติกรรม (cycles of behavior) เกเซลล์ และคณะ ศึกษาพัฒนาการของทารก เด็ก และวัยรุ่นอายุ แรกเกิด-16 ปี โดยการสังเกตพฤติกรรมด้วยตนเองจากภาพยนตร์ และการสัมภาษณ์บิดามารดา และจัดกลุ่มข้อมูลสำหรับเป็นข้อมูลพื้นฐานของบุคลิกภาพ (Personality profile) ได้ 10 ด้าน คือ

1. ลักษณะการเคลื่อนไหวของกล้ามเนื้อมัดใหญ่ มัดเล็ก
2. สุขนิสัยส่วนบุคคล
3. การแสดงออกของอารมณ์
4. ความกลัว ความฝัน
5. ความเป็นตัวของตัวเอง การแสดงออกทางเพศ
6. ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล
7. การเล่นและการใช้เวลาว่าง
8. การเรียน
9. จริยธรรม
10. ปรัชญาชีวิต

การนำไปใช้ในการเรียนรู้

กิลเซลล์ (Gesell) กล่าวถึงทฤษฎีพัฒนาการทางร่างกายว่าการเจริญเติบโตของเด็กจะแสดงออก เป็นพฤติกรรมด้านต่าง ๆ สำหรับพัฒนาการทางร่างกายนั้นหมายถึง การที่เด็กแสดงความสามารถในการจัดกระทำ กับวัสดุ เช่น การเล่น ลูกบอล การขีดเขียน เด็กต้องใช้ความสามารถของการใช้สายตาและกล้ามเนื้อมือ ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่ต้องอาศัยการเจริญเติบโตของระบบประสาทและการเคลื่อนไหวประกอบกัน ลักษณะพัฒนาการที่สำคัญของเด็กในระยะนี้ ก็คือ การเปลี่ยนแปลงทางด้านการเคลื่อนไหว การทำงานของระบบประสาทกล้ามเนื้อ การพัฒนาความสามารถในการควบคุมร่างกาย การบังคับส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย

โดย กีเซลล์ ได้ศึกษาความสามารถของเด็กตามแบบธรรมชาติ โดยสังเกตพฤติกรรมของเด็ก ตั้งแต่ แรกเกิดจนเติบโตเต็มที่ การสังเกตมีทั้งสังเกตด้วยตาและถ่ายภาพยนตร์เอาไว้ศึกษาโดยละเอียด ภายหลังผลการศึกษา กีเซลล์ สรุปว่า ความสามารถของเด็กมีเป็นระยะและขั้นตอน แต่ละช่วงอายุมีความหมายและมีความสำคัญแก่ชีวิต เพราะเป็นรากฐานของบุคคลเมื่อเป็นผู้ใหญ่พฤติกรรมของบุคคลจะมีอิทธิพลมาจากสภาพความพร้อมทางร่างกาย ได้แก่ กล้ามเนื้อ ต่อมกระดูก และประสาทต่าง ๆ สิ่งแวดล้อมเป็นเพียงส่วนประกอบของการเปลี่ยนแปลง และกีเซลล์ได้แบ่งพัฒนาการเด็กออกเป็น 4 ด้าน ดังนี้

1. พฤติกรรมด้านการเคลื่อนไหว (gross motor development)

เป็นความสามารถของร่างกายที่ครอบคลุมถึงการบังคับอวัยวะต่าง ๆ ของร่างกายและความสัมพันธ์ทางด้านการเคลื่อนไหวทั้งหมด

2. พฤติกรรมด้านการปรับตัว(fine motor or adaptive development)

เป็นความสามารถในการประสานงานระหว่างระบบการเคลื่อนไหวกับระบบความรู้สึก เช่น การประสานงานระหว่างตากับมือ ซึ่งดูได้จากความสามารถในการใช้มือของเด็ก เช่น ในการตอบสนองต่อสิ่งที่เป็นลูกบาศก์ การสั้นกระดิ่ง การแกว่งกำไล ฯลฯ ฉะนั้น พฤติกรรมด้านการปรับตัวจึงสัมพันธ์กับพฤติกรรมทางด้านการเคลื่อนไหว

3. พฤติกรรมทางด้านภาษา(language development)

ประกอบด้วยวิธีสื่อสารทุกชนิด เช่น การแสดงออกทาง หน้าตา ท่าทาง การเคลื่อนไหวท่าทางของร่างกาย ความสามารถในการเปล่งเสียง และภาษาพูดการเข้าใจในการสื่อสารกับผู้อื่น

4. พฤติกรรมทางด้านนิสัยส่วนตัวและสังคม (personal social development)

เป็นความสามารถในการปรับตัวของเด็ก ระหว่างบุคคลกับบุคคลและบุคคลกับกลุ่มภายใต้ภาวะแวดล้อมและสภาพความเป็นจริงนับเป็นการปรับตัวที่ต้องอาศัยการเจริญเติบโตของสมองและระบบการเคลื่อนไหวประกอบกัน ในส่วนที่เกี่ยวกับความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อเล็ก กีเซลล์ พบว่า ก่อนที่คนเราจะทำ อะไรง่าย ๆ เช่น หยิบอาหารใส่ปากได้นั้นมีการเรียนรู้หลายขั้นตอน ขั้นแรกทารกจะใช้มือตะบป ขั้นต่อมาจับของด้วยมือ 4 นิ้วติดกันกับฝ่ามือ โดยเริ่มใช้ฝ่ามือตอนใกล้ ๆ สันมือ ต่อมาจะเลื่อนไปใช้ใจกลางมือ ครั้นแล้วหัวแม่มือจึงค่อยเลื่อนมาช่วยจับ ขั้นสุดท้าย คือการหยิบของด้วยหัวแม่มือกับปลายนิ้วยิ่งไปกว่านั้น กีเซลล์และคนอื่นๆ ได้ตั้งข้อสังเกตว่าการควบคุมการปฏิบัติการแห่งกล้ามเนื้อของเรามีพัฒนาการเริ่มจากศีรษะจรดเท้า เรียกว่า Cephalo Caudal Sequence คือ หันศีรษะได้ก่อนชันคอ แล้วจึงคว่ำ คืบ นั่ง คลาน ยืน เดิน และวิ่งตามลำดับการควบคุมปฏิบัติการกล้ามเนื้อ ยังมีพัฒนาการเริ่มจากใกล้ลำ ตัวก่อน เรียกว่า Proximodistal Sequence เช่น ที่แขนขา ทารกยอมบังคับการเคลื่อนไหว แกว่งแขนขาได้ก่อนมือและเท้า เด็กใช้แขนคล้องก่อนมือและใช้มือคล้องก่อนนิ้ว ดังนั้น เด็กเล็ก ๆ เมื่อต้องการจับอะไรก็คว้าไปทั้งตัว ต่อมาจึงยื่นออกไปเฉพาะแขนแล้ว จึงใช้มือและนิ้วมืองัดกล่าว ถ้าจะให้เด็กเล็ก ๆ เขียนหนังสือมักจะไต่ตัว

โต เพราะกล้ามเนื้อมือยังใช้ไม่คล่องแคล่ว ได้แต่วาดแขนออกไปกว้าง ๆ ต่อเมื่อการบังคับกล้ามเนื้อบรรลุนิติภาวะแล้วจึงสามารถเขียนตัวเล็ก ๆ ได้ เพราะสามารถบังคับกล้ามเนื้อและนิ้ว

จากแนวคิด ทฤษฎี ของนักการศึกษา กีเซลโรงเรียนพิจารณาเห็นว่าสอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อมาประยุกต์ใช้แบบผสมผสานการจัดประสบการณ์เพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัย โรงเรียนอนุบาลสามเสนฯจากแนวคิด/ทฤษฎี/ กีเซล (Gesell)

-พัฒนาการของเด็กเป็นไปอย่างมีแบบแผนและเป็นขั้นตอน เด็กควรพัฒนาไปตามธรรมชาติไม่ควรเร่งหรือบังคับ

- การเรียนรู้ของเด็กเกิดขึ้นจากการเคลื่อนไหว การใช้ภาษา การปรับตัวเข้ากับสังคมและบุคคลรอบข้าง

การนำมาประยุกต์ใช้

- โครงสร้างของทฤษฎีกีเซล ยึดพัฒนาการเด็ก คุณลักษณะที่พึงประสงค์ และประสบการณ์สำคัญ

- ไม่เร่งสอนสิ่งที่ยากเกินพัฒนาการตามวัยของเด็ก

- จัดกิจกรรมให้เด็กมีโอกาสเคลื่อนไหว กิจกรรมเดี่ยวและกิจกรรมกลุ่ม

- จัดกิจกรรมให้เด็กได้ฟัง ได้พูด ท่องคำคล้องจองร้องเพลง ฟังนิทาน

ทฤษฎีพัฒนาของ กีเซล (Gesell) อธิบายถึงพัฒนาการทางกายที่มีรูปแบบที่แน่นอนและเป็นไปตามลำดับขั้น สภาพแวดล้อมมีส่วนช่วยส่งเสริมและต่อเติมพัฒนาการของเด็ก กีเซลเน้นถึงการเติบโตและลักษณะของเด็กแต่ละคนแตกต่างกัน ถึงแม้แบบแผนและขั้นตอนพัฒนาการจะเหมือนกัน พัฒนาการของเด็กเป็นกระบวนการที่ประสานสัมพันธ์กันทุกด้านทั้งร่างกาย จิตใจ ดังนั้นการพัฒนาเด็กจึงต้องพัฒนาไปพร้อมๆกันทุกด้าน ทฤษฎีพัฒนาการทางร่างกายของกีเซลมีส่วนในการจัดสภาพแวดล้อมและการจัดกิจกรรมให้แก่เด็กโดยมีจุดมุ่งหมายที่จะพัฒนาเด็กให้ครบทุกด้าน

สรุป

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ศิลปะในเนื้อหาต่างๆ ที่กำหนดในหลักสูตรแกนกลางขั้นพื้นฐาน ได้แก่ ทัศนศิลป์, ดนตรี และนาฏศิลป์ สามารถออกแบบกิจกรรมได้อย่างอิสระ เพื่อให้ผู้เรียนบรรลุวัตถุประสงค์การเรียนรู้ที่คาดหวังไว้ได้ โดยคำนึงถึงทฤษฎีเกี่ยวกับการสอนศิลปะ เช่น ทฤษฎีพัฒนาการของกีเซล ที่อธิบายถึงลักษณะธรรมชาติ และพัฒนาการของเด็กๆ ทางด้านร่างกาย เพื่อนำมาออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ศิลปะได้อย่างเหมาะสม

หลังจากศึกษาเนื้อหาสาระตอนที่ 2 แล้ว โปรดปฏิบัติใบงานที่ 2

ตอนที่ 3 การพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนตามมาตรฐานการเรียนรู้

เรื่องที่ 3.1 คุณลักษณะของผู้เรียน ตามมาตรฐานการเรียนรู้ที่ปรากฏในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ฉบับปรับปรุง ปี พุทธศักราช 2552

คุณลักษณะของผู้เรียน ตามมาตรฐานการเรียนรู้ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ฉบับปรับปรุง ปี พุทธศักราช 2552 ได้กำหนดคุณลักษณะไว้ 8 ข้อ ดังนี้

1. รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์

ตัวชี้วัด 1.1 เป็นพลเมืองที่ดีของชาติ

1.2 ดำรงไว้ซึ่งความเป็นไทย

1.3 ศรัทธา ยึดมั่น และปฏิบัติตามหลักศาสนา

1.4 เคารพเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์

2. ซื่อสัตย์สุจริต

ตัวชี้วัด 2.1 ประพฤติตรงตามความเป็นจริงต่อตนเองทั้งกาย วาจา ใจ

2.2 ประพฤติตรงตามความเป็นจริงต่อผู้อื่นทั้งกาย วาจา ใจ

3. มีวินัย

ตัวชี้วัด 3.1 ประพฤติตามข้อตกลง กฎเกณฑ์ ระเบียบข้อบังคับของครอบครัว โรงเรียนและสังคม

4. ใฝ่เรียนรู้

ตัวชี้วัด 4.1 ตั้งใจเพียรพยายามในการเรียน การเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้

4.2 แสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียนด้วยการเลือกใช้สื่ออย่างเหมาะสม สรุปเป็นองค์ความรู้ และสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

5. อยู่อย่างพอเพียง

ตัวชี้วัด 5.1 ดำเนินชีวิตอย่างพอประมาณ มีเหตุผล รอบคอบ มีคุณธรรม

5.2 มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี ปรับตัวเพื่ออยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

6. มุ่งมั่นทำงาน

ตัวชี้วัด 6.1 ตั้งใจและรับผิดชอบในหน้าที่การทำงาน

6.2 ทำงานด้วยความเพียรพยายามและอดทนเพื่อให้งานสำเร็จตามเป้าหมาย

7. รักความเป็นไทย

ตัวชี้วัด 7.1 ภาคภูมิใจในขนบธรรมเนียมประเพณี ศิลปะวัฒนธรรมไทยและมีความกตัญญู
กตเวทิต

7.2 เห็นคุณค่าและการใช้ภาษาไทยในการสื่อสารได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

7.3 อนุรักษ์และสืบทอดภูมิปัญญาไทย

8. มีจิตสาธารณะ

ตัวชี้วัด 8.1 ช่วยเหลือผู้อื่นด้วยความเต็มใจ โดยไม่หวังผลตอบแทน

8.2 เข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อโรงเรียน ชุมชนและสังคม

สรุป

คุณลักษณะของผู้เรียน ซึ่งระบุไว้เป็นตัวชี้วัดตามมาตรฐานการเรียนรู้ในหลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐาน ฉบับปรับปรุง ปี พุทธศักราช 2552 ได้กำหนดคุณลักษณะไว้ 8 ข้อ ดังนี้
1) รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ 2) ซื่อสัตย์สุจริต 3) มีวินัย 4) ใฝ่เรียนรู้ 5) อยู่อย่างพอเพียง 6) มุ่งมั่นทำงาน 7) รักความเป็นไทย 8) มีจิตสาธารณะ

เรื่องที่ 3.2 แนวทางและวิธีการนำไปประยุกต์ใช้ตามสภาพจริง ในชั้นเรียน

แนวทางและวิธีการนำไปประยุกต์ใช้ตามสภาพจริงในชั้นเรียนที่ควรปฏิบัติมีดังนี้

1. พิจารณาลักษณะเนื้อหา และกิจกรรมของวิชาว่า สอดคล้องกับมาตรฐานและ ตัวชี้วัดใด นำมาตั้งเป็นจุดประสงค์การเรียนรู้ แจกแก่ผู้เรียนและตรวจสอบการกระทำ เช่น ถ้าชั้นเรียนทัศนศิลป์ มีการมอบหมายให้ผู้เรียนช่วยกันเก็บวัสดุ อุปกรณ์และทำความสะอาดสถานที่ ผู้สอนพิจารณาแล้วว่าสอดคล้องกับ ข้อ 8 มีจิตสาธารณะ ตัวชี้วัด 8.2 เข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อห้องเรียนและ ทรัพย์สินของโรงเรียน

2. กำหนดวิธีประเมิน และสร้างเครื่องมือ

ตัวอย่าง วิธีประเมิน และเครื่องมือสำหรับประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของสาระทัศนศิลป์

รายชื่อ	3.มีวินัย(นำของมาเรียนตามข้อตกลง) (5 คะแนน)	4.ใฝ่เรียนรู้ (ตั้งใจเรียน) (5 คะแนน)	6.มุ่งมั่น (ทำงานได้ตามเวลา กำหนด) (5 คะแนน)	8.จิตสาธารณะ(ช่วยเก็บ อุปกรณ์ทำความสะอาด สถานที่)(5 คะแนน)
1				
2				
3				
4				
5				

3. ชี้แจงในการปฐมนิเทศ เรื่องข้อตกลงในการเรียน เช่น นำสีประจำตัวมาทุกครั้งที่เรียน ตั้งใจฟัง ร่วมกิจกรรม และใช้เวลาทำงานต่อเนื่องจนผลงานสำเร็จสมบูรณ์ตามเวลา ช่วยกันเก็บวัสดุ อุปกรณ์และทำความสะอาดสถานที่ก่อนหมดหมดชั่วโมงเรียน

4. ติดตามและประเมินพฤติกรรมการเรียนรู้ ระหว่างเรียนแต่ละครั้งถ้าเป็นปัญหาหรือนักเรียนไม่ปฏิบัติตาม ให้อำนาจเตือนข้อตกลงทั้งชั้นเรียน รายกลุ่ม หรือรายบุคคลตามสภาพการณ์ และประเมินหลังการเรียนแต่ละครั้ง เป็นการประเมินในภาพรวมทั้งในแง่บวก และแง่ลบที่ต้องปรับปรุงแก้ไข โดยผู้สอนเป็นผู้ประเมิน หรือให้ผู้เรียนช่วยกันประเมินก็ได้

5. การประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับชั้นเรียน ถ้าเรียนครบ 10 สัปดาห์ มีการรายงานผลการประเมิน 1 ครั้ง (ผลประเมินกลางภาค) สุ่มตรวจหัวข้อละ 5 ครั้ง ครั้งละ 5 คะแนน

สรุป

แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนตามมาตรฐานสามารถทำได้โดยเริ่มจากพิจารณาถึงลักษณะเนื้อหา และกิจกรรมว่าสอดคล้องกับมาตรฐานตัวชี้วัดใด จากนั้นกำหนดวิธีการประเมิน กำหนดคะแนน และสร้างเครื่องมือในการประเมินผล ต่อมาทำการชี้แจงข้อตกลงรวมถึงการประเมินผล และติดตามการประเมินผลอย่างต่อเนื่อง

เรื่องที่ 3.3 ตัวอย่างเครื่องมือสำหรับประเมินคุณลักษณะ อันพึงประสงค์ของสาระทัศนศิลป์

เครื่องมือในการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของสาระทัศนศิลป์ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

รายชื่อ	3.มีวินัย(นำของมาเรียนตามข้อตกลง) (5 คะแนน)	4.ใฝ่เรียนรู้ (ตั้งใจเรียน) (5 คะแนน)	6.มุ่งมั่น (ทำงานได้ตามเวลากำหนด) (5 คะแนน)	8.จิตสาธารณะ(ช่วยเก็บอุปกรณ์ทำความสะอาดสถานที่) (5 คะแนน)
1				
2				
3				
4				
5				

สรุป

จากตัวอย่างแบบประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของสาระทัศนศิลป์ มีการอธิบายลักษณะของพฤติกรรมอย่างชัดเจน ได้แก่ นำของมาเรียนตามข้อตกลง, ตั้งใจเรียน, ทำได้ตามเวลาที่กำหนด และช่วยเก็บอุปกรณ์ทำความสะอาดสถานที่ การระบุพฤติกรรมที่สังเกตเห็นได้อย่างชัดเจน จะช่วยให้การประเมินทำได้ง่ายยิ่งขึ้น

หลังจากศึกษาเนื้อหาสาระตอนที่ 3 แล้ว โปรดปฏิบัติใบงานที่ 3

ตอนที่ 4 สื่อและแหล่งเรียนรู้

เรื่องที่ 4.1 ความหมาย ลักษณะ และประโยชน์ของสื่อและแหล่งเรียนรู้ ในการจัดการเรียนรู้ศิลปะ ดนตรีและนาฏศิลป์

สื่อการเรียนการสอนมีส่วนสำคัญในการถ่ายทอดเนื้อหาทางศิลปะได้เป็นอย่างดี จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้สอนต้องทราบความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับสื่อ ดังนี้

1. สื่อการเรียนรู้อาจหมายถึง สรรพสิ่งรอบ ๆ ตัว ที่ทำให้ผู้เรียนได้รู้จัก และเข้าใจ สิ่งต่าง ๆ ตามจุดประสงค์การเรียนรู้ที่ผู้สอนกำหนดไว้
2. สื่อการเรียนรู้อาจเป็นเครื่องมือช่วยให้เกิดการเรียนรู้ 2 ประการ คือ ประการแรก ช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องต่างๆให้กระจ่างชัดขึ้น ประการที่ 2 ช่วยให้ผู้เรียนหันมาสนใจเรื่องราวเนื้อหาที่กำลังเรียนรู้มากขึ้น
3. สื่อมีหลายประเภท เช่น คน สัตว์ สิ่งของตามธรรมชาติ และที่มนุษย์สร้างขึ้น มีทั้งสื่อภาพ สื่อเสียง สื่อที่เป็นของจริง ของจำลองที่สร้างขึ้น สื่ออิเล็กทรอนิกส์ หรือแม้แต่สถานที่ วิถีชีวิต วัฒนธรรม ภูมิปัญญา เรื่องราว ตำนานต่างๆ
4. สื่อที่ดี คือสื่อที่ช่วยสร้างความสนใจ ความรู้ความเข้าใจสิ่งที่เรียนรู้ได้มากที่สุด
5. สื่อการเรียนรู้อยู่ทุกหนทุกแห่ง แม้แต่ผู้สอนเองก็สามารถใช้เป็นสื่อการเรียนรู้อได้ แต่ที่สำคัญ คือ ผู้สอนจะต้องรู้จักนำสิ่งนั้นมาใช้เป็นสื่ออย่างเหมาะสม
6. การใช้สื่อจำเป็นต้องรู้จุดประสงค์การนำไปใช้ ธรรมชาติของผู้เรียนในแง่ของความสนใจและความสามารถในการรับรู้ของผู้เรียน เนื้อหาที่สอน วิธีการใช้สื่อ เป็นต้น
7. ที่มาสื่อการเรียนรู้อาจมีที่มา 3 ทาง คือ การสร้างขึ้นเองตามความต้องการใช้งาน และจัดหาสื่อสำเร็จรูปที่มีจำหน่าย และการดัดแปลงสิ่งต่างๆ มาใช้เป็นสื่อ

สื่อการเรียนรู้อัตนศิลป์

การเรียนรู้ด้านศิลปะเป็นการเรียนรู้ที่เกิดจากการปฏิบัติ และผลของการปฏิบัติ คือ ชิ้นงานที่จับต้องได้ ดังนั้นสื่อการเรียนรู้อาจทำให้ผู้เรียนสนใจและสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับผู้เรียน ที่ควรนำมาใช้ คือ ตัวอย่างผลงานทัศนศิลป์ โดยเฉพาะชิ้นงานที่ผู้สอนต้องการให้นักเรียนลงมือทำ ส่วนสื่อรูปแบบอื่นๆ ใช้เพื่อขยายการรับรู้สำหรับการสร้างแรงบันดาลใจ ใช้ขยายขอบเขตความรู้เพื่อข้อมูลเชื่อมโยงเรื่องราวต่างๆ เข้าด้วยกัน แล้วกลั่นกรองออกมาเป็นผลงานทัศนศิลป์ที่สมบูรณ์

สื่อการเรียนรู้อดนตรี

ดนตรีเป็นเรื่องเกี่ยวกับการฟัง การทำให้เกิดเสียง ดังนั้นสื่อของดนตรีจึงให้ความสำคัญแก่เครื่องมือดนตรีชนิดต่างๆ เสียงดนตรีที่บันทึกไว้ วิดิทัศน์การแสดงดนตรี ส่วนสื่อการเรียนรู้อดนตรี ที่

ทรงประสิทธิภาพและมีความชัดเจนมากที่สุด คือ การสาธิตการเล่นเครื่องดนตรีชนิดต่าง ๆ จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ดนตรีได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สื่อการเรียนรู้นาฏศิลป์

สื่อการเรียนรู้นาฏศิลป์ที่สำคัญ คือ สื่อที่เป็นภาพเคลื่อนไหว การสาธิตของผู้สอนประกอบคำอธิบายให้ผู้เรียนชม เป็นสื่อที่ดีที่สุด แต่ถ้าผู้สอนทำไม่ได้ ต้องอาศัยภาพและเสียงจาก วิกิทัศน์ สื่อที่เป็นเสื้อผ้าเครื่องแต่งกายที่เป็นของจริงที่ใช้ในการแสดง ช่วยสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ ทำให้ผู้เรียนกระตือรือร้น ร่วมมือและตั้งใจทำกิจกรรมทางนาฏศิลป์มากขึ้น

สรุป

ลักษณะของเนื้อหาวิชาทางศิลปะที่แตกต่างกัน จะเป็นตัวกำหนดสื่อที่นำมาใช้ประกอบเพื่อถ่ายทอดเนื้อหาได้อย่างดี เช่น สื่อการเรียนรู้ทัศนศิลป์ ซึ่งเป็นสื่อที่ผู้เรียนต้องแสดงออกผ่านทางมือ และการมองเห็นภาพเป็นหลัก ดังนั้นการสอนเพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจด้านทัศนศิลป์ จึงควรใช้สื่อตัวอย่างผลงานทัศนศิลป์ , สื่อการเรียนรู้ดนตรี เป็นเรียนรู้เกี่ยวกับการฟัง จึงควรใช้สื่อบันทึกเสียง และสื่อการเรียนรู้นาฏศิลป์ เป็นศิลปะที่เน้นการเคลื่อนไหว จึงควรใช้สื่อที่วิกิทัศน์ เพื่อให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยการเคลื่อนไหว ผ่านทางตามอง และการฟังเสียง

เรื่องที่ 4.2 การใช้สื่อและแหล่งการเรียนรู้ในการจัดการเรียนรู้ศิลปะ ดนตรี และนาฏศิลป์อย่างเหมาะสม

หลักการเลือก และการใช้สื่อการเรียนรู้ที่เหมาะสมต้องคำนึงถึงปัจจัย ดังต่อไปนี้

- 1) สื่อมีความชัดเจน ตรงกับเนื้อหาที่ต้องการให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้
- 2) จัดหาได้ง่าย ใช้ง่าย จัดเก็บง่าย และไม่สิ้นเปลือง
- 3) ถ้ามีสื่อหลายรายการต้องจัดลำดับการใช้อย่างเหมาะสม และไม่ใช้เวลาในการใช้สื่อมากเกินไปจนเหลือเวลาในการปฏิบัติการน้อยจนเกินไป
- 4) การใช้สื่อด้านทัศนศิลป์ที่เป็นตัวอย่างผลงาน ต้องระมัดระวังเรื่องการลอกแบบ เพราะจะปิดกั้นความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียน

สรุป

สื่อที่มีคุณลักษณะที่ดี จะสามารถช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้ศิลปะแก่ผู้เรียนได้ ซึ่งต้องคำนึงถึงในการเลือกสื่อ ได้แก่ สื่อถ่ายทอดเนื้อหาได้ชัดเจน, จัดหาได้ง่าย ไม่สิ้นเปลือง, และสื่อจะต้องกระตุ้นจินตนาการผู้เรียนได้

เรื่องที่ 4.3 ตัวอย่างทั้ง 3 สาระ

การใช้สื่อประกอบการเรียนการสอนทางศิลปะทัศนศิลป์ ดนตรี และนาฏศิลป์ มีตัวอย่างดังต่อไปนี้

- ทัศนศิลป์
สื่อสร้างบรรยากาศและแรงจูงใจ
สื่อสร้างความรู้ความเข้าใจ
- ดนตรี
สื่อสร้างบรรยากาศและแรงจูงใจ
สื่อสร้างความรู้ความเข้าใจ
- นาฏศิลป์
สื่อสร้างบรรยากาศและแรงจูงใจ
สื่อสร้างความรู้ความเข้าใจ

สรุป

การใช้สื่อในการสอนศิลปะ ควรใช้สื่อเพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจในศิลปะ และควรใช้สื่อเพื่อสร้างบรรยากาศ กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดแรงจูงใจ โดยใช้สื่อที่เหมาะสมกับลักษณะของศิลปะแต่ละประเภท

หลังจากศึกษาเนื้อหาสาระตอนที่ 4 แล้ว โปรดปฏิบัติใบงานที่ 4

ตอนที่ 5 การวัดและประเมินผล

เรื่องที่ 5.1 การวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้

หลักของการประเมินคือการพัฒนาผู้เรียน และตัดสินผลการเรียน การประเมินเป็นการตรวจสอบผลของการกระทำ การวัดผลเป็นการบอกระดับความสำเร็จของผลการกระทำ การวัดและประเมินผลจึงเป็นปฏิบัติการที่เกิดขึ้นควบคู่กัน การวัดและประเมินผลการเรียนรู้รายวิชา เป็นการวัดและประเมินผลระดับชั้นเรียน ที่เกิดจากกระบวนการจัดการเรียนรู้ โดยมีผู้สอนเป็นผู้รับผิดชอบในการวัดและประเมินผลของผู้เรียนเป็นรายบุคคล การประเมินจะช่วยให้ทราบว่าผู้เรียนมีความก้าวหน้าในการเรียนรู้มากน้อยเพียงใด และจะต้องแก้ไขปรับปรุง หรือส่งเสริมอะไรบ้าง และจัดทำรายงานผลให้ผู้ปกครอง และผู้เกี่ยวข้องได้รับทราบข้อมูล ส่วนผลของการตัดสินครั้งสุดท้ายของแต่ละปีการศึกษา ส่งต่อไปยังระดับชั้นที่สูงขึ้นเพื่อเป็นฐานข้อมูลต่อไป

การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของรายวิชาต่าง ๆ ต้องวัดจากจุดประสงค์ของการเรียนรู้ที่ในแต่ละแผนการเรียนรู้ตั้งไว้ ซึ่งมีประกอบด้วย ด้านความรู้ความเข้าใจ ด้านทักษะกระบวนการ และด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามที่หลักสูตรแกนกลางกำหนดไว้ 8 ข้อ ดังนั้นการวัดและประเมินผลที่ชัดเจนจึงต้องเริ่มตั้งแต่การกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ว่าชัดเจนหรือไม่ บางครั้งผู้เขียนแผนมักตั้งจุดประสงค์การเรียนรู้ปะปนกัน ไม่เป็นหมวดหมู่ขาดความชัดเจน สาเหตุเพราะขาดความชัดเจนว่าอะไรคือข้อความรู้ อะไรคือทักษะกระบวนการ ดังนั้นผู้เขียนแผนต้องย้อนกลับไปศึกษาในเรื่องเหล่านั้นให้ชัดเจนก่อน

สำหรับการตั้งจุดประสงค์ด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ทั้ง 3 สาระนั้น ไม่จำเป็นต้องตั้งให้ครบทั้ง 8 ข้อ คัดเลือกเพียงบางข้อที่สอดคล้องกับเนื้อหากิจกรรมของสาระเท่านั้น เช่น หัวข้อที่ขีดเส้นใต้

1. รักษาดี ศาสน์ กษัตริย์

ตัวชี้วัด 1.1 เป็นพลเมืองที่ดีของชาติ 1.2 อารงไว้ซึ่งความเป็นไทย 1.3 ศรัทธา ยึดมั่น และปฏิบัติตามหลักศาสนา 1.4 เคารพเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์

2. ชื่อสัตย์สุจริต

ตัวชี้วัด 2.1 ประพฤติตรงตามความเป็นจริงต่อตนเองทั้งกาย วาจา ใจ 2.2 ประพฤติตรงตามความเป็นจริงต่อผู้อื่นทั้งกาย วาจา ใจ

3. มีวินัย

ตัวชี้วัด 3.1 **ประพฤติตามข้อตกลง กฎเกณฑ์ ระเบียบข้อบังคับ**ของครอบครัว โรงเรียน และสังคม

4. ใฝ่เรียนรู้

ตัวชี้วัด 4.1 **ตั้งใจเพียรพยายามในการเรียน การเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้** 4.2 แสวงหา ความรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียนด้วยการเลือกใช้สื่ออย่างเหมาะสม สรุปลง เป็นองค์ความรู้ และสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

5. อยู่อย่างพอเพียง

ตัวชี้วัด 5.1 ดำเนินชีวิตอย่างพอประมาณ มีเหตุผล รอบคอบ มีคุณธรรม 5.2 มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี ปรับตัวเพื่ออยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

6. มุ่งมั่นทำงาน

ตัวชี้วัด 6.1 **ตั้งใจและรับผิดชอบในหน้าที่การทำงาน** 6.2 **ทำงานด้วยความเพียรพยายาม และอดทนเพื่อให้งานสำเร็จตามเป้าหมาย**

7. รักความเป็นไทย

ตัวชี้วัด 7.1 ภาคภูมิใจในขนบธรรมเนียมประเพณี ศิลปะวัฒนธรรมไทยและมีความกตัญญู กตเวทิต 7.2 เห็นคุณค่าและการใช้ภาษาไทยในการสื่อสารได้อย่างถูกต้องเหมาะสม 7.3 อนุรักษ์และ สืบทอดภูมิปัญญาไทย

8. มีจิตสาธารณะ

ตัวชี้วัด 8.1 ช่วยเหลือผู้อื่นด้วยความเต็มใจ โดยไม่หวังผลตอบแทน 8.2 **เข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อโรงเรียน ชุมชนและสังคม**

สรุป

การวัดและประเมินผลทางศิลปะ เป็นการตรวจทักษะการปฏิบัติ ซึ่งการประเมินจะช่วยให้ทราบว่าผู้เรียนมีความก้าวหน้าในการเรียนรู้มากน้อยเพียงใด และจะต้องแก้ไขปรับปรุง หรือ ส่งเสริมอะไรบ้าง ซึ่งการประเมินต้องประเมินตามจุดประสงค์ด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ โดยทั้ง 3 สาระนั้น ไม่จำเป็นต้องตั้งให้ครบทั้ง 8 ข้อ

เรื่องที่ 5.2 กระบวนการวัดและประเมินผล

- ตรวจสอบความสอดคล้องของการวัดและประเมินผลกับจุดประสงค์ เนื้อหา และวิธีการจัดการเรียนรู้
- กำหนดค่าน้ำหนักหรือสัดส่วนการประเมินของการประเมินแต่ละด้าน เช่น คะแนนความรู้ความเข้าใจ : คะแนนทักษะกระบวนการ : คะแนนคุณลักษณะ เท่ากับ 20 : 60 : 20 หรือ 20 : 50 : 30 จะเป็นเท่าไรขึ้นอยู่กับโรงเรียนเป็นผู้กำหนด

สรุป

การวัดและประเมินผลทางด้านศิลปะ ควรมีกระบวนการวัดและประเมินผล ดังนี้ 1) การกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้ 3 ส่วน (ความรู้ความเข้าใจ, ทักษะกระบวนการ, คุณลักษณะอันพึงประสงค์) 2) กำหนดเนื้อหาเพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้ที่ตั้งไว้ 3) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และ 4) การวัดและการประเมินผล โดยในทุกขั้นตอนที่กล่าวมาต้องสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้

เรื่องที่ 5.3 เครื่องมือการประเมินผลการจัดการเรียนรู้

ความรู้ความเข้าใจ เครื่องมือที่ใช้ประเมินได้แก่ แบบทดสอบ แบบตรวจสอบรายการจาก
ชิ้นงาน

แบบทดสอบอาจเป็นแบบเลือกตอบข้อที่ถูกต้องที่สุด แบบเติมคำ แบบจับคู่ แบบผิดถูก ฯลฯ
แบบตรวจสอบรายการจากชิ้นงาน เช่น การร่างภาพด้วยสีอ่อน การจัดองค์ประกอบ การวาดรูปที่
เหมาะสมกับหน้ากระดาษ ฯลฯ

ทักษะกระบวนการ เครื่องมือที่ใช้ได้แก่ แบบทดสอบ แบบตรวจผลงาน แบบสังเกต เป็นต้น
แบบตรวจผลงานงาน ต้องพิจารณาลักษณะผลงานว่ามีจุดประสงค์อะไร เช่น ความประณีตสวยงาม
ความคิดสร้างสรรค์ การสื่อความหมาย ความสำเร็จสมบูรณ์ ความมั่นคงแข็งแรง เป็นต้น

คุณลักษณะอันพึงประสงค์ เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสังเกตพฤติกรรม แบบตรวจสอบ
รายการ เป็นต้น

สรุป

ในการประเมินผลสามารถเลือกใช้เครื่องมือต่างๆ ในการประเมินได้ดังนี้ 1)ความรู้ความ
เข้าใจ สามารถใช้แบบทดสอบประเภทต่างๆ และแบบประเมินผลงานในการประเมินได้ 2) ทักษะ
กระบวนการ สามารถใช้แบบทดสอบ แบบตรวจงานในการประเมินทักษะกระบวนการได้ 3)
คุณลักษณะอันพึงประสงค์ เรามักจะใช้แบบสังเกตพฤติกรรม และแบบตรวจสอบรายการในการ
ประเมินผล

เรื่องที่ 5.4 การประเมินผลการจัดการเรียนรู้ในการจัดการเรียนรู้ศิลปะ ดนตรี และนาฏศิลป์

การวัดและประเมินผลเป็นกิจกรรมส่วนหนึ่งของกระบวนการจัดการเรียนรู้ สามารถทำในขณะที่จัดการเรียนการสอน และทำหลังจากชั่วโมงสอน

การประเมินในช่วงเวลาการจัดการเรียนการสอน ได้แก่ เครื่องมือประเภทสังเกตพฤติกรรม แบบตรวจสอบรายการวัสดุอุปกรณ์ แบบสังเกตกระบวนการทำงาน เช่น ตรวจสอบอุปกรณ์ว่านำมาครบหรือไม่ สังเกตว่าผู้เรียนว่าทำงานตามขั้นตอนหรือไม่ สังเกตว่าผู้เรียนมีความตั้งใจ อดทนจนผลงานสำเร็จสมบูรณ์หรือไม่ การประเมินในช่วงเวลาเรียนต้องคำนึงถึงเวลาที่ใช้ควรใช้เวลาให้สั้นกระชับ และไม่รบกวนการทำงานของนักเรียน ทำให้ครอบคลุม ทุกคน จำนวนนักเรียนที่มีมากจะทำให้ประสิทธิภาพของการประเมินด้อยลง และผู้สอนใช้เวลามากจนเหลือเวลาในการให้คำปรึกษาและแก้ปัญหาต่าง ๆ ในชั้นเรียนน้อยลง การแก้ปัญหา คือ ใช้วิธีการสุ่มตรวจเป็นบางครั้ง ส่วนการทำแบบทดสอบ ก็ต้องใช้ในช่วงเวลาการเรียนการสอนเช่นเดียวกัน แต่จัดขึ้นในช่วงหลังจบบทเรียนและมักใช้ประเมินก่อนการตัดสินผลการเรียน

การประเมินหลังชั่วโมงสอน ได้แก่ การตรวจผลงาน การตรวจความสะอาดสถานที่และความเรียบร้อยเรียบร้อยของวัสดุอุปกรณ์ การประเมินลักษณะนี้ต้องใช้เวลาต่อเนื่องสม่ำเสมอตั้งแต่การเริ่มสอนในครั้งแรก ๆ จน ถึงครั้งสุดท้าย

เรื่องที่ 1.3 ตัวอย่าง

- ทักษะศิลป์
  - เกณฑ์การให้คะแนน
  - ความรู้ความเข้าใจ 20 คะแนน
  - ทักษะกระบวนการ 60 คะแนน
  - คุณลักษณะอันพึงประสงค์ 20 คะแนน

รายชื่อผู้เรียน	ความรู้ความเข้าใจ	ทักษะฯ	คุณลักษณะฯ	รวม
	20 คะแนน	60 คะแนน	20 คะแนน	100 คะแนน

ความรู้ความเข้าใจ 20 คะแนน

รายชื่อผู้เรียน	แบบทดสอบ	ตรวจผลงาน	รวม
	10 คะแนน	10 คะแนน	20 คะแนน

ทักษะกระบวนการ ตรวจสอบงาน 60 คะแนน

รายชื่อผู้เรียน	ผลงาน 1 (20)			ผลงาน 2 (20)			ผลงาน 3 (20)		รวม 60 คะแนน
	เรียบร้อย สวยงาม(10)	สื่อความ(5)	สร้างสรรค์ (5)	เรียบร้อย สวยงาม (10)	สื่อ ความ (5)	สำเร็จ สมบูรณ์ (5)	เรียบร้อย สวยงาม (10)	สร้างสรรค์ (10)	
1									
2									
3									
4									
5									

คุณลักษณะอันพึงประสงค์ 20 คะแนน

ตัวอย่างรายการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของสาระทัศนศิลป์

รายชื่อ	มีวินัย(นำของมาเรียนตาม ข้อตกลง)(5 คะแนน)	ใฝ่เรียนรู้ (ตั้งใจเรียน) (5 คะแนน)	มุ่งมั่น (ทำงานได้ ตามเวลากำหนด) (5 คะแนน)	จิตสาธารณะ(ช่วยเก็บอุปกรณ์ ทำความสะอาดสถานที่) (5 คะแนน)	รวม 20 คะแนน
1					
2					
3					
4					
5					

- ดนตรี
- นาฏศิลป์
เกณฑ์การให้คะแนน

ความรู้ความเข้าใจ 20 คะแนน

ทักษะกระบวนการ 60 คะแนน

คุณลักษณะอันพึงประสงค์ 20 คะแนน

รายชื่อผู้เรียน	ความรู้ความเข้าใจ	ทักษะฯ	คุณลักษณะฯ	รวม
	20 คะแนน	60 คะแนน	20 คะแนน	100 คะแนน

ความรู้ความเข้าใจ 20 คะแนน

รายชื่อผู้เรียน	แบบทดสอบ	ตรวจผลงาน	รวม
	10 คะแนน	10 คะแนน	20 คะแนน

ทักษะกระบวนการ ตรวจชิ้นงาน 60 คะแนน

รายชื่อผู้เรียน	จังหวะ (20คะแนน)	ท่าทาง (20คะแนน)	ลีลา (20คะแนน)	รวม (20คะแนน)

คุณลักษณะอันพึงประสงค์ 20 คะแนน

ตัวอย่างรายการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของสาระทัศนศิลป์

รายชื่อ	มีวินัย(นำของมา เรียนตาม ข้อตกลง) (5 คะแนน)	ใฝ่เรียนรู้ (ตั้งใจ เรียน)(5 คะแนน)	มุ่งมั่น (ทำงาน ได้ตามเวลา กำหนด) (5 คะแนน)	จิตสาธารณะ(ช่วย เก็บอุปกรณ์ทำ ความสะอาด สถานที่) (5 คะแนน)	รวม 20 คะแนน
1					
2					
3					
4					
5					

สรุป

ในการประเมินผลสาระการเรียนรู้ทัศนศิลป์ ดนตรี และศิลปะ ผู้สอนต้องเลือกเครื่องมือการประเมินที่มีความกระชับ สามารถประเมินได้อย่างรวดเร็ว ในขณะที่จัดการเรียนการสอน โดยไม่รบกวนการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยมีการกำหนดคะแนนไว้อย่างชัดเจน ซึ่งผู้สอนสามารถประเมินผลผู้เรียนทั้งในขณะที่ทำกิจกรรมด้วยแบบทดสอบ แบบสังเกต พฤติกรรมการมีส่วนร่วม และประเมินผู้เรียนหลังชั่วโมงสอน ด้วยการตรวจผลงาน

หลังจากศึกษาเนื้อหาสาระตอนที่ 5 แล้ว โปรดปฏิบัติใบงานที่ 5

ใบงานที่ 1

ชื่อหลักสูตร ศิลปะ ระดับประถมศึกษา

คำสั่ง จงอธิบายสาระการเรียนรู้ทัศนศิลป์ ดนตรี และนาฏศิลป์ ตามมาตรฐานการเรียนรู้หลักสูตร
แกนกลางขั้นพื้นฐานปีพุทธศักราช 2551

ตอบ _____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

ใบงานที่ 4

ชื่อหลักสูตร ศิลปะ ระดับประถมศึกษา

คำสั่ง จงอธิบายการเลือกใช้สีและแหล่งเรียนรู้ในการจัดการเรียนรู้ศิลปะ ดนตรี และนาฏศิลป์ พร้อมยกตัวอย่าง

ตอบ _____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

